

(Kaynak: <https://www.tumgir.com/tag/çökertme>)

Yalnızca "Orman alanları rantta açılıyor!"

DEMEK YETİYOR MU?

7 Ocak 2022

Merhaba;

Bence kesinlikle yetmiyor ! Yetmiyor ama bu söylem o denli çok kullanılıyor ki...
30 Kasım 2021 tarihinde çıkarılan

- ✓ Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik ile
- ✓ Orman Kanunu'nun 18. Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik.

sonrasında yapılan çoğu tartışmada da bu söyleme çokça başvuruldu. Oysa, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun yönetmeliklerin ilişkili oldukları maddeleri yeni değil. Dahası, 6831 sayılı yasanın devlet ormancılığı düzenini, dolayısıyla "ormanları" "çökerten" başka maddeleri de var. Öyle ki, bu maddelerde, yanı sıra, ilgili yönetmeliklerde özellikle 2000'li yıllarda yapılan çok sayıda değişiklik artık "ormanlarımıza" orman yangınlarından çok daha büyük zarar verebiliyor. Söz konusu iki yönetmelik böylesi düzenlemelerin son (!) örnekleridir: Bu yönetmeliklerle de 6831 sayılı yasanın "devlet ormanı" sayılan yerleri "yolgeçen hanına" dönüştüren kuralarının hem kapsamı genişletildi hem de uygulanması büyük ölçüde kolaylaştırıldı. İlgili duyarlı kişiler ile kuruluşlar yönetmeliklerin olası getiri ve götürülerini sergiledi ve tartıştı; sağolsunlar. Bu tartışmalar sırasında öne sürülen kaygılara büyük ölçüde katılıyorum. Katılıyorum ama çoğunlukta yine "orman popülizminin" öne çıktığını düşünüyorum. Oysa sıkça belirttiğim gibi, ormancılıkta her uygulamanın ekolojik boyutlarının yanı sıra ekonomi politik boyutları da var. Bence bu boyutta olup bitenler çoğunlukla bilerek ya da bilmeden soyut, genellemeci söylemlerle geçiştiriliyor. Kısacası, işin kolayına kaçılıyor. Bu "...Sessiz Tartışmalar" da, daha çok bu "tezimin" dayanaklarını "tartışmaya" çalışacağım. Umarım "döviz kuru", "faiz", "enflasyon", "kur korumalı TL mevduatı" 😊 vb "muhabbetleri" bir an için erteleyip bu "tartışmalara" da katılır, katkıda bulunursunuz. "Yeni yılda" bir de bunu umut etsem "kıyamet kopmaz" sanırım. Bu umutla sizi uzun, kimi dostların yakındığı gibi bol dipnotlu sıkıcı bir "...Sessiz Tartışmalar"la başbaşa bırakıyorum.

Saygılarımla.

Yücel ÇAĞLAR

Her fırsatta söylüyorum:

"- Ormancılık yalnızca ekolojik, yönetsel, teknik boyutları olan bir etkinlik alanı değildir!"

Geçtiğimiz yıl boyunca da bu gerçeği yineleyip durdum. Gündeme gelen pek çok gelişme bu gerçeği

açıklıkla ortaya koydu, koyuyor; bundan sonra da koyacak. Bu nedenle günümüzde bu gerçeği yadsıyanların kalmadığını sanıyordum. "Ormanlarla" ilgili özellikle olumsuz gelişmeler gündeme geldiğinde yapılan tartışmaların içeriğine bakılırsa "fena halde" yanılıyordum. Ah şu popülizm, kolaycılık, indirgemecilik... Biliyor musunuz, böylesi yaklaşımları, söylemlere tanık oldukça aklıma kumda oynayan çocuklar geliyor 😊 Belki sevimliler ama "tezleri", tıpkı kumdan şatolar gibi, en küçük bir dalgada bile

dağılabiliyor; kalıcı sonuçlar veremiyor ne yazık ki. Bu nedenle önce genel olarak ormancılık politikaları özel olarak da söz konusu iki yönetmeliğin "tartışılması" sırasında da göz önünde bulundurulmasını gerekli gördüğüm kimi anımsatmalar yapacağım. Bilgiçlik tasladığımı düşünmemenizi dilerim.

• Neler temel neden, neler sonuçtur?

Bu, özellikle araştırmacılık uğraşısının başta edilmesi, birbirinden soyutlanmaksızın yanıtlanması gereken sorularından birisidir bence. Ne var ki bu temel gerek pek yerine getirilmiyor, daha çok **sonuçlar** üzerinde duruluyor. Ek olarak tartışılan sonuçlara yol açabilecek hukuksal ve kurumsal düzenlemeler de gerektiğince tartışılmıyor. Söz konusu iki yönetmelik tartışılırken de çoğunlukla böyle bir yaklaşım yeğlendi. Örneğin;

- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17 ile 18. Maddelerine, dolayısıyla söz konusu yönetmeliklere neden gerek duyulduğu;
- ✓ 6831 sayılı yasanın 17. Maddesinin 2003-2021 döneminde neden yedi kez değiştirildiği;
- ✓ bu maddeler ile ilgili yönetmeliklerin bugüne değin uygulanmasının ne gibi ekolojik, ekonomi politik – “ekonomik politikalar” değil!- sonuçlar verdiği

vb sorular hemen hemen hiçbir düzlemde sorgulanmadı. Neden acaba? Bilemiyorum doğrusu; işin kolayına kaçılmasından olabilir mi dersiniz?

• İndirgemeciliğin kimlere ne yararı var?

Kısaca herhangi bir bütünü parçalarından *-ya da öğelerinden-* bir ya da birkaçından hareketle açıklama yaklaşımı olarak tanımlayabileceğim indirgemeciliğin –“redüksiyonizmin”- yaşamsal önemde yarılgılara neden olduğunu düşünürüm. Çünkü bu yaklaşımda herhangi bir olgu *-sorun, konu ya da gelişme vb-*

- ✓ parçası ya da bileşeni olduğu bütünden soyutlanarak,
- ✓ tekilleştirilerek,
- ✓ tarihselliği göz ardı edilerek,
- ✓ neden sonuç ilişkisi sorgulanmayarak,

ele alınıp tartışılıyor. Kısacası indirgemecilik, benim sıkça kullandığım deyimle, “tek ağaca bakarken ormanı görememe” durumlarına yol açabiliyor. Bu da bana, en azından yöntemsel yönden hiç doğru gelmiyor. Örneğin genel olarak ekosistemlere, bu kapsamda orman ekosistemlerine zarar vereceği düşünülen düzenlemeleri, uygulamaları yalnızca “ranta açmak” olarak değerlendirmek de bir bakıma indirgemeciliğin “daniskasıdır.” Deyim yerindeyse “gölge boksu yapmak” olarak gördüğüm bu yaklaşımın ve söylemin kime ne anlattığını bilemiyorum.

• Hukuksal düzenlemeler araçtır !

Dolayısıyla, sözgelimi;

- ✓ böyle bir araca toplumunun daha çok hangi sınıf ve kesimlerinin neden gereksinme duyduğu,
- ✓ bu aracın oluşturulduğu *-hazırlandığı-* dönemin ekonomik, toplumsal, kültürel ve dolayısıyla siyasal koşullarının neler olduğu,
- ✓ bu aracın kullanılmasından hangi toplumsal sınıf ve kesimlerin göreceli olarak daha fazla yararlanabileceği,
- ✓ bu aracı kimlerin nasıl kullanacağı ya da kullandığı,
- ✓ bu aracı kullanmanın olası ülkesel, yanı sıra, bölgesel *-yöresel ya da yerel-* ekolojik, toplumsal, ekonomik getiri ve götürülerinin neler olacağı

vb sorular en az hukuksal uygunluk ya da gereklilik tartışmaları denli önemlidir. Bu önemine karşın özellikle çoğu “akademisyen”, demokratik kitle örgütü yöneticisi ya da üyesi çalışmaları ve açıklamaları kapsamında böylesi sorgulamalar yapmıyor; hukuksal düzenlemelere gereğinden çok önem veriyor. Oysa özellikle ülkemizde doğal süreç, ortam ve varlıklara zarar veren etkinliklerin çoğu hukuksal düzenlemelerle gündeme getiriliyor ve kotarıyor. Bu noktada 6831 sayılı Orman Kanunu'nda 2000'li yıllarda yapılan 28 değişiklik ile getirilen 12 ek maddeyi anımsayabiliriz; haksız mıyım? Yine de artık herkesin bildiğini sandığım bu gerçeğin neden “gerektiğince” göz önünde bulundurulmadığını anlayamıyorum.

• Kapitalizm böyle ayakta kalıyor işte...

Biliyorum; “kapitalizm”, “sınıf”, “üretim ilişkileri”, “sömürü” vb kavramlardan söz edildiğinde kimilerinin, deyim yerindeyse “kafasının taşı atıyor”; atsin, ne söylebilirim ki...

Bildiğiniz gibi; kapitalist üretim ilişkilerinin “olmazsa olmazlarından” birisi de doğal süreç, ortam ve varlıklar ile emeğin sömürsüdür. Kapitalist temelli büyümenin hızı da büyük ölçüde bu sömürünün yoğunluğuna ve yaygınlığına bağlıdır. Kapitalist toplumun devleti ise, ortaya çıkışından günümüze

- ✓ bu sürece doğrudan ya da dolaylı biçim ve düzeyde katılmış ya da katkıda bulunmuş;
- ✓ herhangi bir yolla -zorla, “demokratik” 😊 - sahip olduğu varlıkları bu doğrultuda kullanmış ya da kullanılmasına izin vermiş;
- ✓ hukuksal ve kurumsal düzenlemelerle bu süreci düzenlemiştir -yönetmiştir-

Ancak kapitalizm, özellikle 1980’den sonra, bu işlevin gereklerini yerine getiremediğini vargısına ulaşmış olacak ki devletin, yine deyim yerindeyse, “ayak altından çekilmesi” için akla gelmedik gerekçeler üretmiş, yeni yeni yöntemler geliştirmiştir. Örneğin, “devletin küçültülmesi”, her türlü kamusal varlığın özelleştirilmesi, kapitalizmin özellikle 1980’den sonra bu amaçla yaygın olarak başvurduğu yöntemlerin başında geliyor. Peki bu yönelim hem dünya genelinde hem de ülkemiz özelinde nelere yol açmıştır; sözgelimi tüm sınıf ve katmanlarıyla insanları mutlu kılabilmiş, gezegenimizi daha yaşanabilir mi yapmıştır vb? Gezegenimizin her yanında yaşananlar bu türden soruların yanıtları açıklıkla ortaya koymuyor mu sizce? Yine de ekonomik, toplumsal, kültürel, dolayısıyla siyasal sorgulamalar, yanı sıra tartışmalar yapılır tezler geliştirilirken bu gerçekler neredeyse inatla göz ardı ediliyor. Açıklayamadığım bir konu da bu: Neden; yalnızca bilgisizlik ya da bilinçsizlikten mi? Sanmıyorum.

• Hukuksal olarak “orman” sayılan yerlerden ormancılık dışı amaçlarla da yararlanılabilir ama...

Arazi orman ekosistemlerinin de temel bileşeni, dolayısıyla ormancılık etkinliklerinin – “orman işletmeciliğinin”- ise temel girdilerinden (?) birisidir. Ancak arazi, ormancılıkta yalnızca ormancılık etkinliklerinin gerçekleştirildiği yer -ya da alan- işlevini değil,

- ✓ özgün biyolojik varlıkları ile kimyasal ve fiziksel yapısı olan toprağıyla,
- ✓ denizden yüksekliği, enlem-boylamı ve bakışıyla -coğrafi yönü- konumuyla,
- ✓ özgün iklim koşullarıyla,
- ✓ canlı ve cansız öğeleriyle

birlikte başlı başına doğal üretim etmeni işlevini görüyor. Ne var ki, “orman” sayılan yerlerde -orman ekosistemi oluşmuş ya da oluşturulmuş yerlerde- başka etkinliklerin gerçekleştirilmesi olanaklıdır, dahası, bu çeşitli nedenlerle zorunlu da olabilir. Dolayısıyla, tarih boyunca tüm ülkelerde/toplumlarda bu gibi yerler orman ekosistemleri kaldırılarak, başta tarım ve yerleşme olmak üzere çeşitli etkinliklerde kullanılır olmuştur. Bu etkinlikler, özellikle son yıllarda giderek çeşitlenmiştir. Ancak ülkeler/toplumlar, gördükleri özellikle ekolojik işlevler nedeniyle “orman” sayılan yerlerin ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasına çeşitli kısıtlamalar getirmiştir. Örneğin, anımsayacağınız gibi, ülkemizde de 1982 Anayasasının

- ✓ 44. maddesinde

“...Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.”;

- ✓ 169. Maddesindeyse

“...Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. ...

... Devlet ormanları... **kamu yararı** dışında irtifak hakkına konu olamaz...”

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

kurallarına yer verilmiştir*. Ek olarak, başta 6831 sayılı Orman Kanunu olmak üzere çeşitli yasalarda da benzer amaçlı çok sayıda kural bulunuyor.

“- Peki bu kurallar gerektiğince etkin olabiliyor mu?” dersiniz, elli yıllık mesleksi gözlemime dayanarak diyorum ki; hayır, en azından gerektiğince etkin olamıyor ! Aksine, örneğin 1961 Anayasasının 131. Maddesine 1970 yılında getirilen, yanı sıra, 1982 Anayasası'nın 169 ile 170. Maddelerinde de yer verilen kimi kurallar sanki bu amaçlarla düzenlenmiştir. Dolayısıyla başta 6831 sayılı olmak üzere çok sayıda yasa da özellikle “devlet ormanı” sayılan yerlerin ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasına dayanak olabilecek düzenleme yapılmıştır. Öyle ki, bu düzenlemelerle “devlet ormanı” sayılan yerler, uygun deyimle “saldım çayıra Mevlam kayıra” konumuna sokulmuştur.

Bu gelişmeleri “kötü politikacıların” ya da ayamaz teknokrat ve bürokratların dar görüşlülükleri, ayamazlıkları, daha uygun bir söylemle de “uyanıklıkları” vb bireysel tutumlarla açıklamaya kalkışmak ise, bence başka bir ayamazlıktır. Kimbilir “...Sessiz Tartışmalar”da kaç kez söylemişimdir: Söz konusu gelişmeler, temelde egemen üretim ilişkilerinin, bu kapsamda da sermaye yanlısı, arazi temelli popülist ekonomik büyüme politikalarının hem gereği hem de sonucudur ! Bu alanda olup bitenler göz ardı edildiğinde “orman”, özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerin ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasına –“kullanılmasına”- ilişkin düzenleme ve uygulamaları sorgulamak, tartışmak, deyim yerindeyse “havanda su dövmekten” öteye geçemez; sizce geçebiliyor mu?

• “Niyet” yoksa...

Karşı çıkmama karşın bir indirgeme de yapayım; hoş görürsünüz umarım.

Sevimli bilgemiz Nasreddin Hoca'nın fıkrasını bilirsiniz:

Hoca yolunu kaybeden yaşlı bir teyzeye yardım etmiş. Kadıncağızın çenesi de hani biraz düşükmü Aralarında şöyle bir konuşma geçmiştir:

- Ömrün uzun olsun evladım, adın ne idi?
- Nasreddin.
- Evli misin?
- Evleneli 20 yıl oldu.
- Onun adı ne kuzum?
- Bilmem.
- Adam 20 yıllık karısının adını bilmez mi?
- Geçinmeye niyetim yok, adı neden bileyim!

Uygulamada ne denli göz önünde bulundurulduğuna bakınca gerek Anayasanın 169 gerekse 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. Maddesinde yer verilen “kamu yararı” ile 17. Maddede 2004 yılından beri bulunan “zaruret olması” koşulları Nasreddin'in bu fıkrasını aklıma getiriyor... Siyasal iktidarlar dolayısıyla da OGM, “orman”, özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerin sözüm ona korunması için getirilmiş bu koşulların gereğini gerektiğince yerine getirmiyor. Doğrusunu isterseniz çoğu OGM yöneticisi bu koşulların ya varlığından habersiz ya da ne de içeriğini açıklayabilecek bilgisel donanıma sahip. Sorunun günümüzde “çökertme” sayılabilecek boyutlar kazanmasının önde gelen nedenlerden birisi de bu bilgi, yanı sıra, bilinç yoksunluğudur. Yerine getirme niyetleri olsaydı hem “kamu yararı” hem de “zaruret olması” koşullarını yönetmeliklerde, en azından genelge ve bildirgelerde somut biçimde açıklarlardı; açıklamamışlardır ! Bana kalırsa bilgi ve bilinç yoksunluğunun yanı sıra Nasreddin Hoca'nın söylemiyle, böyle bir “niyetleri” de yok çünkü. Peki olabilir miydi? Daha doğru bir soruyla, olsaydı sonuç değişir miydi sizce? Bence hayır, değişmezdi ! Bu savı kanıtlayabilecek o denli çok örnek yaşadık, yaşıyoruz ki...

“Tartışalım” öyleyse...

* Bunu söylerken yine 1982 Anayasasının 169 ile 170. Maddelerde, yanı sıra başta 6831 sayılı yasa olmak üzere çeşitli hukuksal düzenlemelerde “orman”, özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerin ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasını olanaklı kılan çok sayıda kurala yer verilmiş olduğunu göz ardı etmiş değilim kuşkusuz. Yeri geldiğinde bu düzenlemeleri de anımsatacağım.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine "Sessiz" Tartışmalar...

- İzinlerde çoğunlukla "kağıt üzerinde kalan" yaşamsal önemde iki koşul: "Kamu yararı" ile "zaruret olması"

Yaşamsal önemde diyorum, çünkü;

- ✓ bu koşullar bir ölçüde caydırıcı olabiliyor, özellikle yüksek yargıya baş vurulduğunda, gerektiğinde bilgili ve vicdanlı bir yargıçılar kuruluna denk düşerse olumlu sonuçlar alınabiliyor, eh bu da açıktır ki "hiç yoktan iyidir";
- ✓ hiçbir yerde açık olarak tanımlanmayan bu koşullar karar vericiler tarafından "akıllarına estiği" ya da istendiği biçimde, dahası ucu açık olarak 😞 yorumlanabiliyor.

Görünüşe bakılırsa ülkemizde daha çok ikinci durum gerçekleşiyor. İyi de yine aynı soru; neden acaba? Sözgelimi karar vericilerin işbilmezliklerinden mi? Belki... Ancak ben bundan daha çok siyasal iktidarların, somut olarak da OGM'nin karar ve uygulama alanlarını genişletme, keyfi uygulamaları kolaylaştırma amaçlarının belirleyici olduğunu düşünüyorum. Öyle olmasaydı eğer, başta 6831 sayılı yasa olmak üzere "devlet ormanı" sayılan yerlerden ormancılık dışı amaçlarla yararlanma düzeni bu denli sık değiştirilir miydi? Çok açık söylüyorum: Bundan sonra da kapsamı daha da genişletilecek, koşulları daha da kolaylaştırılacak ! Bunu söylerken "müneccimlik" mi yapıyor muyum sizce?

Anımsayalım...

1982 Anayasasının 169. Maddesinin gereği olarak 6831 sayılı yasanın 17. Maddesinin ilk tümcesi 1983 yılında çıkarılan 2896 sayılı yasayla;

"Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında; kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler ile orman ürünlerini işleyeceklerin yapacakları bina ve tesisler için gerçek ve tüzelkişilere Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Tanım ve Orman Bakanlığınca, intifa için 'kullanım bedeli karşılığında izin verilebilir."

biçiminde düzenlenmiştir. Daha sonra kısaca sergilediğim de göreceğiniz gibi, başta 17. Madde olmak üzere "devlet ormanı" sayılan yerleri ormancılık dışı amaçlarla kullanma amaçları, dolayısıyla ilgili hukuksal düzenlemeler giderek çeşitlenmiş, kuralları da sıkça değiştirilmiştir. Ancak bu süreçte

- ✓ ülke yüzeyinden,
- ✓ bu kapsamda "orman", özellikle de "devlet ormanı" sayılan yerlerden -orman ekosistemlerinden değil !-

çok boyutlu yararlanma planlanmamıştır. Bu nedenle "devlet ormanı" sayılan yerlerden ormancılık dışı amaçlarla yararlanılması için verilecek izinlerin yersel dağılımı rastlantısaldır; daha doğru bir söyleyişle yatırımcının isteğine bağlıdır. Dolayısıyla izinlerin yer seçimleri ekolojik, toplumsal ve kültürel koşullar yönünden de rastgele sayılabilecek bir düzen içinde yapılmıştır. Öyle ki orman bölge müdürlüklerinde oluşturulacak "heyetlerin" değerlendirmelerini yalnızca izin istemine konu olan etkinliğin yeri özelinde;

- ✓ izin verilmesinde "kamu yararı" ile
- ✓ izin konusunu etkinliğin "devlet ormanı" sayılan yerlerde yapılma zorunluluğu –"devlet ormanı" sayılan yerlerde yapılma zarureti"-

olup olmadığına göre yapmaları beklenmektedir. Açıktır ki böylesine indirgemeci bir değerlendirme sürecinde verilen izinlerin;

- ✓ olası ekolojik, toplumsal ve kültürel sonuçlarının öngörülebilmesi,
- ✓ orman ekosistemlerinin, sözgelimi orman amenajman planlarının gerekleri doğrultusunda yönetilebilmesi de

en iyimser söylemle, rastlantısal olacaktır. Bu rastlantının nerelerde hangi düzeylerde gerçekleştiği ise (!) nedense hiçbir düzlemde sorgulanmıyor.

Şimdi önce hem 1961 Anayasasının 131 hem de 1982 Anayasasının 169. Maddesinde yer verilen şu kuralı bir kez daha anımsayalım. Ne söyleniyordu bu kuralda:

"... Devlet ormanları... kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz..."

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

Bu koşul, popülist siyasal iktidarların en azından “devlet ormanı” sayılan yerlere, dolayısıyla orman ekosistemlerine yönelik sakıncalı karar ve uygulamalarını büyük ölçüde önlemiştir. Yine de bu koşul 1987 yılında çıkarılan 3373 sayılı yasayla 6831 sayılı yasanın 17. Maddesine taşınmış ancak bir de kısıtlama getirmiştir:

“Turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzel kişilere, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebilir.”

İyi de, sorulması gerekmiyor muydu: “Kamu yararı” bulunması koşulu,

neden yalnızca “devlet ormanları” için aranması gerekiyor;

neden yalnızca “turizm alan ve merkezleri dışında” kalan “devlet ormanı” sayılan yerlerde verilecek izinlerde aranacak da “turizm alan ve merkezleri” içinde kalan “devlet ormanı” sayılan yerlerde aranmayacak?”

Dolaylı olarak da olsa böylesi sorular ancak 2000’li yılların başında akla gelmiş; özel durum nedeniyle açılan bir davada Anayasa Mahkemesi 2002 yılında bu düzenlemeyi Anayasanın 169. Maddesine aykırı bularak iptal etmiştir*. Bu karar üzerine 2004 yılında çıkarılan 5192 sayılı yasayla 17. Madde’nin üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmiştir:

“Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin; sanatoryum, baraj, gölet ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir.”

İnanıyorum ki, bu düzenlemeyle “devlet ormanı” sayılan yerlerden ormancılık dışı amaçlarla yararlanma olanaklarının ne denli genişletildiği gözünüzden kaçmamıştır.

Öte yandan, Fıkra’da geçen “kamu yararı” ile “zaruret olması” koşulları maddenin 2010, 2012, 2017, 2018 ile 2021 yılındaki değişiklikleri sırasında da korunmuştur. Bu nedenle tartışmanın üretken bir temelde sürdürülebilmesi için bu iki koşula birazcık daha yakından bakmamız gerekiyor.

(i) “Kamu Yararı”:

Bırakın hukukçu olmayan beni, uzman hukukçuların yanı sıra yüksek mahkeme üyelerinin dahası yüksek mahkemelerin bile bu soruya verdikleri yanıt son derece değişkendir. Tombaloğlu’nun da belirttiği gibi**;

“...çok kullanılagelen bir kavram olmasına rağmen kamu yararının kesin ve net bir tanımının yapıldığına şahit olduğumuz söylenemez.

Bu durumun ortaya çıkmasında kavramın içeriği belirsiz ve soyut bir kavram olması büyük rol oynamaktadır. Gerçekten de kamu yararı kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin düşünceler, kişiden kişiye, toplumdan topluma, yere ve zamana göre değişebilmekte, kamu yararına ilişkin farklı anlayış şekilleri söz konusu olabilmektedir.” (Sayfa 355)

Tombaloğlu incelemesinde şu görüşü de öne sürmüştür:

“Kanımızca, kullanıldığı alanlar itibariyle yelpazesi oldukça geniş olan ve kamu hukukunun önemli kavramlarından biri olma özelliğini de taşıyan, kamu yararı kavramı için kesin ve değişmez bir tanım yapılması pek de mümkün değildir.” (Sayfa 385)

Gerçekten de bu durumu Anayasa Mahkemesi’nin, yanı sıra, Danıştay’ın kimi kararları ile ilgili bilim insanlarının kimi incelemelerinde de açıklıkla görebiliyorsunuz (Ek 1). Doğal olarak iki sözcükle dilendirdiğimiz “kamu yararı” kavramı konusunda benim de kafam iyiden iyiye karıştı. Karşılaştığım adlandırmaların çeşitliliği, daha çok da soyutluğu, somut ölçütlere dayandırılmamış olması “kafamın karışıklığını” pekiştirdi. Bakar mısınız;

- ✓ “bireysel yarardan üstün yarar”
- ✓ “çoğunluğun yararı”,

* Anayasa Mahkemesi Kararı Esas Sayısı: 2000/75, Karar Sayısı: 2002/200.

**Nermin Tombaloğlu, “Anayasa Mahkemesi Kararlarında Kamu Yararı Kavramı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5 Sayı1, 2014, Sayfa 355

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

- ✓ “kolektif yarar”,
- ✓ “toplum yararı”,
- ✓ “genel yarar”,
- ✓ “ortak çıkar”

vb. Ancak aynı olgununun farklı sözcüklerle söylenmesinden öteye geçmeyen bu adlandırmalar, açıkçası, gençlerin söylemiyle söyleyeyim “beni kesmiyor” 😊. Çünkü hemen hemen tümü

- ✓ “sınıfsız”,
- ✓ “insana indirgenmiş canlı/birey/toplum

varsayımlarına dayanıyor. Birincisi kökten yanlış bence: Gezegenimizde binlerce yıldır sınıfsız bir toplum yoktur çünkü. Gerçekliği yadsınamayacak denli açık olan bu olgu göz ardı edildiğinde giderek bireyler arasında eşitlik, devletin de eşitlikçi, “baba” ya da “ana” konumunda bir kurum olduğu vargısına yol açıyor. Gezegenimizde belki ilkel sayılan toplumlar içi anlamlı olabilecek böyle bir vargı sınıfların ortaya çıkmasıyla birlikte anlamını giderek yitirmiştir bence de. Bu nedenle İlhan Tekeli'nin;

“...kamu yararı ideolojilerle, ideoloji ile yüklenmiş ahlakla (etik) yüklüdür.”*

tezine katılıyorum.

Öte yandan; giderek değişmekle birlikte gezegenimizde yalnızca insanların yaşadığı, dolayısıyla “toplum” denildiğinde yalnızca insan topluluklarının akla geldiği algısı –“anlayışı”?- günümüzde de egemendir. Öyle ki “doğa hakkı”, “hayvan hakları” vb bile, yol açtığı olumlu düzenleme ve uygulamalara karşın odağına insanı koyan söylemlerdir; tıpkı “kadın hakları” söyleminin odağında gizil “erkek” belirleyiciliğinin – “egemenliğinin”?- olduğu gibi... Özellikle ekolojik temelli kaygıların, tartışmaların öne çıktığı günümüzde böylesi indirgemeci yaklaşımların, söylemlerin artık aşılması gerektiğini düşünüyorum. Katılır mısınız bilemem.

Bu bağlamda bir de 1990'lı yıllarda gündeme gelen “üstün kamu yararı” söylemine, yine çok kısa olarak 😊 değinmek istiyorum: Gezegenimizdeki yaşamının çeşitliliği, tüm yaşantılar için eşit öncelik ya da önemde –“düzeyde”?- “kamu yararından” söz edilmesini anlamsızlaştırıyor. Bu nedenle olası “kamu yararları” arasında bir derecelendirme yapılması, bu amaçla çeşitli ölçütlerden yararlanılması gerekiyor. Ahmet Tolunay ile Mehmet Korkmaz'ın “Ormancılıkta Kamu Yararı ve Üstün Kamu Yararı Üzerine Analizler” başlıklı incelemelerinde** belirtildiğine göre;

“...orman kaynağının sadece korunması ile kamu yararı oluştuğuna göre, bir orman ekosisteminin bir başka etkinliğe tahsisi ya da orman alanları içinde bir başka etkinliğe izin verilmesi için, talep konusu etkinliğin, sadece bir kamu yararı yaratması değil daha büyük kamu yararı yaratıp, yaratmadığının aranması gerekmektedir” (Sayfa 51)

Araştırmacılar bu gereğin yerine getirilmesi sırasında olası dört durumun göz önünde bulundurulmasını önermiştir (Sayfa 58):

“Önerilen etkinliğin orman ekosistemine çevresel etkileri;

- ✓ “...vardır, fakat bu çevresel etkiler giderilebiliyor ve orman ekosisteminin yararları devam ediyor, etkinliğin sağladığı **toplumsal fayda** düzeyi **geniş**...”;
- ✓ “...vardır, fakat bu çevresel etkiler giderilebiliyor, orman ekosisteminin yararları devam ediyor, etkinliğin sağladığı **toplumsal fayda** düzeyi **dar**...”;
- ✓ “...bulunmamaktadır, orman ekosisteminin yararları da devam ediyor ve etkinliğin sağladığı **toplumsal fayda** düzeyi **geniş**...”;

* İlhan Tekeli; “Mülkiyet Kurumu, Kamu Yararı Kavramı ve İmar Planları Üzerine”, *Planlama*, TMMOP Şehir Planlamacıları Odası, Sayı:1988–2 Ankara, Sayfa 10.

**Ahmet Tolunay ile Mehmet Korkmaz; “Ormancılıkta Kamu Yararı ve Üstün Kamu Yararı Üzerine Analizler”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 8 Sayı 1, 2004 Isparta, Sayfa 47-58. (Böyle bir konuyu dert edindikleri, verdikleri yoğun düşünsel emek için Sayın meslektaşlarımıza teşekkür ediyorum. Meslektaşlarının önerdikleri sorgulama tekniklerinin yol açıcı olduğuna inanıyorum).

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

- ✓ “...bulunmamaktadır, orman ekosisteminin yararları da devam ediyor ve etkinliğin sağladığı **toplumsal fayda** düzeyi **dar**...”;

bir **toplum kesitine** yayılmış durumdadır.”

Bu önerilere ilişkin düşüncemi bir adım daha ileriye götürdüğümdeyse araştırmacıların bu dört olası durum için sözünü ettikleri “**toplumsal fayda düzeyi**”, “**geniş**” ile “**dar**” ve “**toplum kesiti**” söylemlerinin açıklanması da gerekiyor bence. Bu gerek yerine getirilmediğinde, en azından bencileyin “deli” birinin aklına, sözgelimi;

- ✓ ne denli “**geniş**” ya da “**dar**”;
- ✓ “**toplumsal fayda**” ne demektir;
- ✓ sözü edilen hangi “**toplum kesitidir**”

vb sorularını getiriyor..

Bu noktada ben en azından, örneğin OGM'nin tartışma konusu yönetmeliklerinin ekinde verdiği “izin türü”, “il” ve “ekolojik denge” katsayıları (Ek 3) vb somut ölçütlerin geliştirilmesini hem gerekli hem de olanaklı görüyorum.

Tüm bunların yanında “kamu yararı” kavramının temel aldığı “kamunun” insan odaklı bir kavram olarak algılanmaması gerekli görüyorum; gezegenimizde yalnızca insanlar yaşamıyor ki... Bu düşünceyle yalnızca genel “kamu yararı” ya da karşılaştırmalı üstünlüğe dayanan “üstün kamu yararı” yerine “**genişletilmiş kamu yararı**” – ne denli “**genişletilmiş?**”- söylemi bana daha anlamlı geliyor. Daha açık bir söyleyişle; “genişletilmiş kamu yararı” önerisini ileri sürerken

- ✓ yalnızca insanların değil tüm canlıları eşitli bir yaklaşımla gözetin;
- ✓ daha geniş bir söylemle “gezegenimizin yaşanabilirliğinin sürdürülmesi” temelli;
- ✓ sınıflı toplumlar için özelinde de, modacı söylemle, “dezavantajlı kesimleri” 😊 gözetin, önceliklendiren

bir “kamu yararından” söz ediyorum.

Ayırındayım, “delinin kuyuya taş atması” deyimini anımsatan bu önermenin çok daha ayrıntılı olarak gerekçelendirilmesi gerekiyor. Belki bir gün onu da yapabilirim ya da akli başında bir araştırmacımız yahut bilim insanımız yapar.

(ii) “Zaruret Olması”:

Bu koşul ilk olarak 1995 yılında yürürlüğe giren Orman Arazilerinin Tahsisi Hakkında Yönetmelik’le gündeme gelmiştir. Yönetmeliğin 49 ile 50. Maddeleri şöyleydi; anımsanmasında yarar var bence:

*“Madde 49: Kamu kurum ve kuruluşlarına kuruluş amaçlarına uygun ve kanunlarında belirtilen görevleriyle ilgili olarak **ormanlarda yapılması zaruri tesis veya işletmeler için bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerine göre arazi tahsisi yapılabilir.***

*Madde 50: Bu Yönetmelikte belirtilenler dışında, gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine Devlet ormanlarında izin verilmez. Ancak **zorunluluk bulunması halinde**; gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin kendi mülkleri içindeki veya tasarruflarındaki yer ve tesislerin e yol, su isal e hattı, su kuyusu, sondaj kuyusu, enerji nakil hattı ve benzeri tesisler için bedelli izin verilebilir.”*

“Zaruret olması” koşulunun 2002 yılından sonra “kamu yararı” koşuluyla **birlikte** aranmasının, en azından 17. Maddenin 3. Fıkrasının ilk tümcesi kapsamındaki izinler yönünden daha da kısıtlayıcı olduğu düşünülebilir; doğaldır ki, karar vericilerin böyle bir “niyetleri” varsa 😊. Ancak, bu koşul da

- ✓ “kamu yararı” koşulu denli olmasa da, soyuttur;
- ✓ kapsamına açıklık getirilmemiştir;
- ✓ üzerinde görüş birliği sağlanmamıştır;
- ✓ keyfi uygulamalara açıktır.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

Öte yandan Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik'te “Kamu Yararı ve Zaruret Halinin Tespiti” başlığı altında yer verilen 23. Maddesinde yalnızca şöyle bir düzenleme yapılmıştır:

(1) İzin raporunu hazırlayan heyetçe, talebin ormanlık alanda yapılmasında kamu yararı ve zaruret olup olmadığı hususu; faaliyetin orman sınırları dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunup bulunmadığı irdelenerek tespit edilir.

(2) Ormanlık alanlarda izin verilmesinde kamu yararı ve zaruret bulunması halinde heyet tarafından öncelikle bozuk orman alanlarından uygun yerler araştırılır, bozuk alan bulunmadığının tespit edilmesi halinde diğer alanlarda da izin verilebilir.

(3) Ancak bu Yönetmelikte izin verileceği belirtilen faaliyetlerden Bakanlıkça belirleneceklerin kamu yararı ve zaruret kararı, Bakanlıkça alınır.”

Gördüğümüz gibi, “devlet ormanı” sayılan yerlerde “kamu yararı” ve “zaruret” durumunu belirlemek gibi son derece stratejik belirleme görevi 3. Maddede;

“j) Heyet: Bölge müdürlüğünce; bölge müdür yardımcısı, şube müdürü, mühendis veya ilgili orman işletme müdür yardımcısı başkanlığında; ilgili orman işletme müdür yardımcısı, ilgili orman işletme şefi varsa kadastro ve mülkiyet şefi ve/veya teknik elemandan oluşturulan en az üç kişilik komisyon...”

olarak tanımlanmış bir “heyete” bırakılmıştır. Ancak “kamu yararı” ve “zaruret kararı” Bakanlıkça – kimlerden oluşuyor bu “bakanlıkça” ?- alınacaktır. Böylece OGM'nin ilgili birimleri de, izin kararının yol açabileceği olumsuz tepkilerden kaçınmış oluyor; ne güzel değil mi 😊? Ayrıca, bu “heyet”, deyim yerindeyse “ağızıyla kuş tutabilen” kamusal bir yazanak –“rapor”- hazırlasa – hazırlayabilir mi?- bu yazanak “bakanlıkça” ne denli dikkate alınır sizce?

Öte yandan, yanıtlayamadığım bir soru ise şöyle: “Devlet ormanı” sayılan yerlerde ormancılık dışı çeşitli amaç yararlanılmasını olanaklı kılan başka yasal düzenlemeler de var. Örneğin;

- ✓ 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 8,
- ✓ 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7,
- ✓ 6831 sayılı yasanın 2, 16, 18, 57, 115 (irtifak hakkı) ile 8, 12, 13, 15 ile 16. ek maddeler.

Peki “kamu yararı” ve “zaruret” koşullarına bu düzenlemelerde neden yer verilmemiştir?

Ben bilemedim; peki siz biliyor musunuz?

Bu bağlamda son olarak bir de şu gerçeklikleri anımsayabiliriz: Ülkemizde çoğunluğu “devlet ormanı” sayılan yerlerde çeşitli amaçlarla özel olarak koruma altına alınmış toplam 3643 bin hektar genişliğinde 1660 alan bulunuyor* (2020). Buralarda ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasını sınırlandırıcı ya da özel koşullar gerektiren düzenlemeler “yok” denilecek düzeydedir. Bu tür alanlarda ormancılık dışı kullanımlara ne denli izin verildiği açıklanmıyor. Sokak söylemiyle söylersem; buyurun buradan yakın !

• “Ranta açmak” da ne demek?

İşte şimdi geldik, deyim yerindeyse “zurnanın zırt dediği”...

Özellikle 1980'den sonra gündeme gelen, giderek yaygınlaşan kavramlar “rant”, ranta açmak... Bence tam anlamıyla “kahvehane muhabbetlerine” yaraşır bir söyleme dönüştü:

“- Orman yangınlarının sorumluları, ihmalcı, rantçı, sömürgeci ve baskıcı zihniyet ve bu zihniyete hizmet eden kişi ve kurumlardır”

“- Herkesi uyarıyorum. Yanan alanlarda ranta açılacak bir avuç toprağı bile yanlarına bırakmam, ellerinden alacağım”

* Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yerel sulak alan, ulusal öneme haiz sulak alan, RAMSAR alanı, muhafaza ormanları, gen koruma ormanları, tohum meşcereleri, tohum bahçeleri, kent ormanları

* Ekoloji Birliği, “Orman yangınlarında ihmallere ve rantçılara dikkat!”, <https://www.izgazete.net/cevre/orman-yanginlarinda-ihmallere-ve-rantcilara-dikkat-h36356.html>, 11 Haziran 2019, Erişim 1 Aralık 2021.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

“- Biz Antalya başta olmak üzere yanan yerlerin **ranta açılmaması** için mücadele edeceğiz.”**

Yerli yersiz, doğru yanlış ne de çok kullanılıyor... Bu denli rastgele kullanıldığı içindir ki artık anlamını büyük ölçüde yitirmiş bir kavrama dönüştü bence. Oysa araziler

- ✓ nitelik, nicelik olarak sınırlıysa, ki sınırlıdır;
- ✓ toplumsal ve yersel olarak “dengeli” dağılmamışsa, ki dağılmamıştır;
- ✓ özellikle de herhangi bir biçimde mülkiyete konu olmuşsa, ki büyük ölçüde olmuştur;
- ✓ değişimi söz konusuysa, ki söz konusudur;

mülkiyet kimde olursa olsun “rant” oluşur. Bu nedenle “rant”, öncelikle mülkiyet sahipliğinin bir sonucudur. Mülkiyet varsa “rant” da vardır; oluşumu için özel bir düzenek gerekmez. Mülkiyet sahibi isterse bu “ranti” devredebilir. Başlangıçta üretilmiş bir kaynak olmayan arazilerin mülkiyeti –“mutlak rant”- ile arazinin verim gücünden ya da yersel konumundan kaynaklanan bir gelir –“farklılık rantı”- olarak açıklanmıştır. Başka bir söyleyişle “rant”, emeğin karşılığı -ki, biliyorsunuz o da “ücret” olarak adlandırılıyor- bir getiri değildir; temelde arazinin mülkiyet -ya da kullanım hakkı- sahibine sağladığı gelirdir. Her türlü tekel, yeri/zamanı geldiğinde (!) rant kaynağı olabiliyor. İktisatçı Korkut Boratav ise kavramı daha geniş bir yaklaşımla: “devletin çeşitli uygulamalarla bireysel, endüstriyel veya sektörel olarak özel teşebbüs lehine herhangi bir çıkar avantajı yaratması; bu avantajın realizasyonu ve paylaşımı” olarak açıklıyor.*** Bu açıklamadan hareket ederek şunu söyleyebiliriz sanırım: Kamu kurum ve kuruluşları, özellikle devlet de kimi varlıklarda, yanı sıra, hizmet alanlarında tekel oluşturabiliyor, dolayısıyla bu durumun yarattığı “rantın” tümüne ya da bir kısmına çeşitli yollarla el koyabiliyor. “Devlet mallarının” hem çeşitliliği hem de büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda devletin ne denli büyük bir “rantiyeci” olduğu daha kolay kavranabilir.

Öte yandan devletin rant kaynağı olan varlıkları -“devletin malları”- için ilgili yazında yaygın olarak şöyle bir sınıflandırma yapıyor::

- (i) **Devletin Kamu Malları:** Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerler” ile “devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan sahipsiz yerler”

Sahipsiz Mallar: Doğal nitelikleri gereği özel mülkiyete elverişli olmayan herkesin doğrudan yararlanmasına ve kullanımına açık bulunan ve herhangi bir tahsis işlemine gerek duyulmayan mallar. (Kayalar, tepeler, dağlar ile bunlardan çıkan kaynaklar gibi tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular, kıyılar, madenler ve petroler.)

Orta Malları: Devlet veya bir kamu tüzel kişisi tarafından herkesin ya da bir kısım halkın doğrudan yararlanmasına ve kullanımına tahsis edilen mallardır. Bu malların bir kısmı idari bir işlem ile, bir kısmı da örf ve adete göre eskiden beri herkesin yararına veya kullanımına kendiliğinden tahsis edilen yerler. (Mera, yaylak, kışlak, otlak, harman – ile yol, meydan, köprü ve panayır vb- yerleri gibi paralı veya parasız kamunun yararlanmasına tahsis edildiği veya kamunun kadimden beri yararlandığı mallar)

Hizmet Malları: Kamu hizmetlerinde kullanılan, bütçelerinde ayrılan ödenek veya yardımlarla yapılan resmi bina ve tesisler. (Hükümet, belediye, karakol ve okul binaları, köy odası, hastane veya diğer sağlık tesisleri, kütüphane, kitaplık, namazgah, cami, genel mezarlık, çeşme, kuyular, yunak ile kaplanmış yollar, meydanlar, pazar yerleri, parklar ve bahçeler, boşluklar vb)

- (ii) **Devletin Özel Malları:** Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde doğrudan doğruya bir rol oynamayan, halkın yararına ve kullanıma tahsis edilmemiş olan ve yalnızca sağladıkları gelir nedeniyle, dolaylı kamu

** Kemal Kılıçdaroğlu; “Yanan alanlarda ranta açılacak bir avuç toprağı bile yanlarına bırakmam, ellerinden alacağım”, <https://www.indyurk.com/node/394756/siyaset/kilicdaroğlu-yanan-alanlarda-ranta-açılacak-bir-avuç-toprağı-bile-yanlarına>, 3 Ağustos 2021, Erişim 15 Eylül 2021.

***TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Başkanı Ahmet Dursun Kahraman, “Yanan ormanlar ranta mı açılacak?”, <https://www.akdenizgercek.com.tr/haber/41677-yanan-ormanlar-ranta-mi-acilacak>, 9 Ağustos 2021, Erişim 15 Eylül 2021.

**** Korkut Boratav, Yeni Dünya Düzeni Nereye?, İmge Yayınevi, 2000 Ankara, Sayfa 141.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

yararı sağlayan mallar. (Hazine arazileri, kamu iktisadi teşebbüslerinin işletmeleri, devletin bu kapsamda bulunan özel malları)*.

Öte yandan, ülkemizde devletin, rantına onlarca yıldır el koyduğu, dahası bundan sonra da el koyabileceği, deyim yerindeyse “dünya kadar” varlığı var. Bu varlıklar satma, kiraya verme yahut hibe etme vb uygulamalarının, özellikle 2000’li yıllarda siyasal iktidara ekonomik olarak ne denli nefes aldırıldığını biliyorsunuz. Üstelik böylesi uygulamalarda başta çeşitli ülkelerden varsıl Araplar olmak üzere yabancılar da devreye girip geniş kamu arazilerini “kapattıklarını” anımsıyorsunuzdur. Örneğin Milli Emlak Genel Müdürlüğü 2020 Yılı Faaliyet Raporu’nda verilen bilgilere göre Ağustos 2020’de bile Hazine’nin, %89’u “Hazine adına tescilli” olmak üzere toplam 30,6 milyon hektar taşınmaz varlığı bulunuyor (Safa 49).

Çizelge 1: Hazinesinin **Özel Mülkiyetinde** Olan Taşınmazların Cinslere Göre Dağılımı (1 Ağustos 2019)

Niteliği	Bin Hektar	%
Orman	21154	77.69
Arazi	3224	11.84
Tarla	1850	6.79
Orta Malları	460	1.69
Arsa	184	0.68
Bağ-Bahçe	102	0.37
Bina	97	0.36
Su ve Su Ürünü Alanları	63	0.23
Maden ve Ocak Alanları	13	0.05
Tarihi ve Kültürel Alanlar	0.95	0.00
Kıyı ve Dolgu Alanlar	0.06	0.00
Diğer	83	0.30
Genel Toplam	27231	100.00

Kaynak: Milli Emlak Genel Müdürlüğü
2020 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara 2021, Sayfa 49.

Devlet adına bu varlıkların “yöneten” Milli Emlak Genel Müdürlüğü, örneğin 2020 yılında;

- ✓ 3352 milyon “taşınmaz satış geliri”,
- ✓ 1620 milyon TL “taşınmaz kira geliri”,
- ✓ 1074 milyon TL “ön izin, irtifak hakkı ve kullanma izni gelirleri” ile
- ✓ 17 milyon TL “taşınır satış geliri”

olmak üzere toplam 6,063 milyon TL gelir, başka bir söyleyişle rant geliri elde etmiştir. (Safa 42)

Yalnızca bu veriler bile devletin ne denli büyük bir “rantçı” olduğunu ortaya koyuyor bence. Demek ki, bu bağlamda genel olarak olup bitenler, “ranta açmaktan” çok devletin sahip olduğu **rant olanaklarının** çeşitli yollarla **devredilmesidir**. Dolayısıyla tartışılması gereken de devletin;

- ✓ sahip olduğu rant olanakları nelerdir;
- ✓ sahip olduğu “rant olanaklarını” nasıl değerlendirdiğidir;
- ✓ “rant olanaklarını” ağırlıkla toplumun hangi sınıf ve kesimlerine hangi koşullarla devrettiğidir;
- ✓ “rant olanaklarının” devredilmesinden sağlanan gelirlerin nerelerde ve nasıl kullandığıdır !

Yalnızca “ranta açmak” söylemiyle yetinildiğinde bu türden sorular gündemden çıkıyor, daha önemlisi, tartışmalar araçsal bir boyuta indirgeniyor; başka bir söyleyişle, “gölge boksu” yapılıyor. Bunun daha çok kimlerin işine geldiği görülmesi gerekiyor.

* Daha ayrıntılı bilgilenebilmek isterseniz 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 16, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 715 ile Taşınmaz Malların İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddelerinden yararlanabilirsiniz. (Bu bağlamda sunduğum bilgileri İlhami Söyler’in “Kamu Malları Teorisi Açısından Devletin Hüküm ve Tasarrufundaki Yerler” başlıklı incelemesinden aktardım., Sayıştay Dergisi, Sayı 83, 2011, Sayfa 57-68).

• “Orman rantı” deyince...

“Rant” olgusu, arazi temelli bir etkinlik alanı olan ormancılıkta da yaşamsal önem taşıyor. Ki, olguyu ormancılığa özgülemek amacıyla “orman rantı” olarak anılmasını öneriyorum; bilmiyorum ilgili meslektaş “hocalarım” ne der.

Orman ekosistemlerinin, sözgelimi;

- ✓ arazisinin yersel konumu – *enlem ile boylamı, denizden yüksekliği, bakısı* - ile toprak yapısı, iklimi,
- ✓ oluşumu, varlığını sürdürme, ürün ve hizmet üretme yetisi ve süreçleri,
- ✓ biyolojik çeşitliliği,
- ✓ sunduğu ürün ve hizmetlerin niteliği ile çeşitliliği, bu ürün ve hizmetlerin başka ekosistemler tarafından sunulamaması

vb değişkenler/olgular kendi içinde ve çevresindeki oluşumlarla sürekli etkileşerek **birlikte** “orman rantına” da özgün boyutlar kazandırıyor. Yine de “orman rantının” temelde üç bileşeni – “*kaynağı*”?- olduğu söylenebilir:

- ✓ Arazi,
- ✓ Ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, otsu bitkiler, sucul ekosistemler, büyük ve küçük yabani hayvanlar vb varlıklar;
- ✓ Çeşitli oluşum, etkileşim ve dönüşüm yetisi ve süreçleri.

“Orman rantının” böylesine karmaşık ve dinamik bir evren göz önünde bulundurularak hesaplanması gerekiyor. Açık ki, bu gereğin özellikle somut durumlar özelinde yerine getirilebilmesi son derece karmaşık varsayımların oluşturulmasını, hesaplama tekniklerinden yararlanılmasını zorunlu kılıyor. Ancak tüm güçlüğüne karşın yine de orman ekosistemlerinin değişim değerinin öne çıkmasıyla birlikte bu gereğin yerine getirilmesine yönelik çabalara girilmiştir. Başlangıçta orman ekosistemlerinin

- ✓ arazi değeri (“arazi maliyet”, “arazi değişim” ile “arazi hasıla”),
- ✓ ağaç varlığı (odunsu ürün “serveti”) değeri ile
- ✓ orman ekosistemi değeri

başlıklar altında işlenen konular izleyen yıllarda giderek çeşitlenmiş; çeşitli hesaplama teknikleri geliştirilmiştir (Ek 2).

Bu çok kısa açıklamalardan sonra orman ekosistemlerinin

- ✓ tüm bileşenleri ve süreçleriyle ağırlıklı doğa temelli varlıklar olmasından,
- ✓ ülkemiz özelinde tümüne yakın bir kesiminin devlet mülkiyetinde –“*tekelinde*”- bulunmasından

hareketle şu “tezlerin” öne sürülebileceğini düşünüyorum:

- ✓ Orman ekosistemleri üzerinde de bir rant – “*orman rantı*”- oluşuyor !
- ✓ Orman ekosistemleri insanlar tarafından hiç emek ve sermaye harcanmasa bile kendini sürekli olarak yenileyerek sahiplerine çeşitli “orman rantı” olanaklarını devamlı olarak üretebiliyor !
- ✓ Orman ekosistemlerinin başta yerleri –“*arazileri*”- olmak üzere tüm öğelerinin, sunduğu ürün ve hizmetlerin değişim değerinin yükselmesine koşut olarak “orman rantı” da büyüyor !
- ✓ Ülkemizde “orman” sayılan yerlerin tümüne yakın bir kısmına sahip olan devlet “orman rantı” olanaklarının günümüzde de büyük bir kısmına doğrudan ya da dolaylı olarak el koyuyor !
- ✓ Ancak siyasal iktidarlar devletin sahiplendiği “orman rantı” olanaklarını çeşitli yöntem ve koşullarla tümüyle ya da kısmen gerçek ve tüzel kişilere **devredebiliyor** !
- ✓ “Orman rantı” olanaklarından üretim ilişkilerinin niteliği nedeniyle daha çok toplumun egemen sınıfları yararlanıyor !

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

- ✓ Doğal olarak oluşmuş orman ekosistemlerinin korunması, her anlamda üretkenliğinin yükseltilmesi, yeni orman ekosistemlerinin oluşturulması çoğu durumda getirisi götürüsünden düşük etkinliklerdir. Bu nedenle ülkemizde sermaye, ormancılık tekniğinin gereklerini yerine getirerek ormancılık yapma çabasına girmemiş; daha çok “devlet ormanı” sayılan arazilerle ilgilenmiştir.
- ✓ Siyasal iktidarlar ise devletin “orman rantı” olanaklarından hem ekonomik hem de popülist amaçlarla da yararlanabiliyor !

Bu kapsamda düşünüldüğünde kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir toplumsal yapıda hukuksal olarak “orman” sayılan yerlerin devlet mülkiyetinde olması, temelde –“son tahlilde” 😊 - sermayenin yararına işletilebilecek bir durumdur. Bence böyle olduğu içindir ki;

- ✓ gerek 1961 Anayasasının 131 gerekse 1982 Anayasasının 169. Maddesinde “devlet ormanı” sayılan yerlerin “mülkiyetinin devredilemeyeceği” ile “devlet tarafından yönetilip işletileceği” kurallarına yer verilebilmiş,
- ✓ egemen sınıflar böyle bir ormancılık düzenini ne engelleyebilmiş ne de değiştirilmesi için kararlı çabalara girmiştir.

• OGM “orman rantı” olanaklarının devir bedellerini nasıl belirliyor?

Bu soru OGM'nin

- ✓ Orman Kanunu'nun 16. Maddesinin Uygulama Yönetmeliği,
- ✓ Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik ile
- ✓ Orman Kanunu'nun 18. Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmeliği'nde

son derece ayrıntılı biçimde yanıtlanmıştır. Çizelge 2'de bu yönetmeliklerin OGM'nin “orman rantı” olanaklarını devretmesine dayanak olan maddelerini sergiledim:

Çizelge 2: OGM'nin “Orman Rantı” Olanaklarını Devrederken Aldığı Bedeller ve Belirlenmesi

Orman Kanunu'nun 16. Maddesinin Uygulama Yönetmeliği (18 Nisan 2014)
Madde 3: (a) Ağaçlandırma bedeli: İzin verilen alan üzerinden bir defaya mahsus alınan bedeli,
Madde 20: a) Ağaçlandırma bedeli: Genel müdürlükçe, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından yılın ikinci yarısı için tespit edilen 16 yaşını doldurmuş işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 294 gün/hektar katsayısıyla çarpımı sonucu belirlenen ağaçlandırma birim hektar bedelinin izin alanı ile çarpımı sonucu alınacak bedeldir.
e) Arazi izin bedeli: Verilen izinlerden orman idaresince alınacak kullanım bedelini, (2) “... aynı ruhsat alanı içinde maden işletme, aramada işletme amacıyla bu Yönetmeliğin yayım tarihinden önce veya sonra iptal edilmiş olanlar da dahil Bakanlıkça verilmiş izin alanlarının toplamının beş hektara kadar olan kısmı için arazi izin bedeli alınmaz.”
Madde 8: “(3) Kazı gerektirmeyen maden arama izninden bedel alınmaz.”
Madde 12: “(2) Madencilik faaliyetleri sonrasında idareye teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman alanlarında, orman yetiştirilmek üzere hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları ile doldurularak ağaçlandırılmaya hazır hale getirilmesi amacıyla büyükşehir mücavir alanlarında büyükşehir belediyelerine, diğer yerlerde ise il ve ilçe belediyelerine bedeli karşılığında Bakanlıkça uygun görülenlere izin verilir.
Madde 20: b) Arazi izin bedeli: İzin alanının metrekaresi, cari yıl ağaçlandırma birim metrekaresi bedeli, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan “izin türü katsayısı”, “ekolojik denge katsayısı” ile “il katsayısının çarpımlarının sonucu alınacak bedeldir.
Madde 3:

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine "Sessiz" Tartışmalar...

j) "**Ek Devlet hakkı:** Madencilik faaliyeti yapılan yerin Devlet ormanına rastlaması halinde 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 14. maddesi gereğince alınan Devlet hakkının %30 fazlası..."

Madde 8:

(2) "...aynı ruhsat alanı içinde maden işletme, aramada işletme amacıyla bu Yönetmeliğin yayım tarihinden önce veya sonra iptal edilmiş olanlar da dahil Bakanlıkça verilmiş izin alanlarının toplamının beş hektara kadar olan kısmı için ...ek devlet hakkı alınır. Hammadde üretim amacıyla hammadde üretim izin belgesine dayanılarak verilen izinlerde ise ek devlet hakkı alınmaz."

"**gg) Rehabilite:** İzin başlangıcından sona ermesine kadar geçen sürede, izin alanının; çevre emniyetinin sağlanarak, rehabilitasyon projesine uygun olarak ıslah edilmesini, orman ekosisteminin tesisi amacıyla ağaçlandırma ve silvikültür teknikleri kullanılarak çevreye uyumlu hale getirilmesi..."

Madde 17:

(1) "İzin sahibi, madencilik faaliyeti yapacağı sahayı, rehabilitasyon projesine uygun olarak rehabilite etmek zorundadır."

(3) **Rehabilite**, "madencilik faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte başlar, madencilik faaliyetleri sırasında devam eder, iznin bittiği tarihte rehabilitenin de bitirilmesi esastır. Bu tarihte rehabilitenin bitirilemediğinin heyetçe tespit edilmesi ve izin sahibinin talebi halinde bölge müdürlüğünce bir yıl ek süre verilir. Rehabilite için verilen bu ek sürede madencilik faaliyetine izin verilmez. Bu sürede bedellerin alınmasına devam edilir. Aksi halde bu işlem orman idaresince yapılır veya yaptırılır. Yapılan masraflar çevre ile uyum teminatından alınır. Bu bedelin yetersiz kalması halinde eksik kalan tutar izin sahibinden rızaen, ödememesi durumunda yasal yollarla tahsil edilir."

Madde 3:

"**nn) Toprak dolgu bedeli:** Dolgu hacmi üzerinden hesaplanan bedel..."

Madde 14:

"(2) Toprak dolgu kesin izinlerinde 5 yıllık izin süresi için; izin alanının metrekaresi cari yıl ağaçlandırma birim metrekaresi bedeli, bu Yönetmeliğin ekinde yer "izin türü katsayısı", "ekolojik denge katsayısı" ile "il katsayısının çarpımlarının sonucu çıkan bedelin yarısı toprak dolgu izin bedeli olarak izin başlangıcında bir defaya mahsus defaten izin sahibi tarafından ödenir."

Madde 20:

"**c) Ön izin bedeli:** İzin alanının metrekaresi ile cari yıl ağaçlandırma birim metrekaresi bedelinin 30 hektara kadar olan ön izinlerde 1/10'u, 30 hektar dâhil daha büyük olan ön izinlerde ise 1/5'i ile çarpımı sonucu bulunacak bedel olup bir defaya mahsus alınır. Süre uzatımlarında ayrıca bedel alınmaz."

Madde 20:

"(8) Madencilik faaliyetleri için verilen izinlerden 3/9/2005 tarihli ve 25925 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Hizmetlerine İlişkin Usul ve Esaslar'ın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen gelir ile 13/06/2012 tarihli ve 28322 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Orman Köylülerinin Kalkındırılmalarının Desteklenmesi Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen gelir alınmaz."

Orman Kanunu'nun 17'nci Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmeliği (30 Kasım 2021)

Madde 8:

a) Ağaçlandırma bedeli; Genel Müdürlükçe, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından tespit edilen işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 294 gün/hektar katsayısıyla çarpımı sonucu belirlenen ağaçlandırma birim hektar bedelinin, izin alanı ile çarpımı sonucu bulunan tutar.

b) Arazi izin bedeli; izin alanının metrekaresi, cari yıl ağaçlandırma birim metrekaresi bedeli, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan "izin türü katsayısı", "ekolojik denge katsayısı" ile "il katsayısının" çarpımlarının sonucu bulunan tutar.

ç) Erozyon bedeli; toplam proje bedelinin yüzde ikisi (%2).

c) ORKÖY bedeli; toplam proje bedelinin yüzde üçü (%3).

d) Depolama bedeli; cari yıl bir metrekaresi ağaçlandırma bedelinin, büyükşehir belediyesi bulunan illerde dört katı, diğer illerde ise üç katının toplam depolama hacmi ile çarpımı sonucu bulunan tutar

(5) Ön izin bedeli; izin alanının metrekaresi ile cari yıl ağaçlandırma birim metrekaresi bedelinin 30 hektara kadar olan ön izinlerde 1/10'u, 30 hektar dâhil daha büyük olan ön izinlerde ise 1/5'i ile çarpımı sonucu bulunacak tutar (Bir kez alınır, uzatımlarında ayrıca bedel alınmaz).

Orman Kanunu'nun 18'inci Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmeliği (30 Kasım 2021)

Madde 10:

a) Ağaçlandırma bedeli: Genel müdürlükçe, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından tespit edilen işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretlerinin 294 gün/hektar katsayısıyla çarpımı sonucu belirlenen ağaçlandırma birim hektar bedelinin, izin alanı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar.

b) Arazi izin bedeli: İzin alanının metrekaresi, cari yıl ağaçlandırma birim metrekare bedeli, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan “izin türü katsayısı”, “ekolojik denge katsayısı” ile “il katsayısının” çarpımlarının sonucu bulunacak tutar.

ç) Erozyon bedeli: Toplam proje bedelinin yüzde ikisi (%2).

c) ORKÖY bedeli: Toplam proje bedelinin yüzde üçü (%3).

d) Başvuru bedeli: Cari yıl ağaçlandırma bedelinin 1/30'unu aşmayacak şekilde Genel Müdürlükçe belirlenecek bedel.

(5) Ön izin bedeli; izin alanının metrekaresi ile cari yıl ağaçlandırma birim metrekare bedelinin 1/10'u ile çarpımı sonucu bulunacak bedel olup bir kez alınır. Süre uzatımlarında ayrıca bedel alınmaz.

Madde 11:

(1) Hizmet gideri olarak; arazi incelemelerine katılacak personelin 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödenecek harcırahları ile zaruri olarak kullanılan resmî hizmet vasıtalarının işletme giderleri, talep sahibince Genel Müdürlük özel bütçesinin hizmet ve işletme gelirleri hesabına yatırılır.

Bu açıklamalara bakınca orman mühendisliği bölümlerinin öğretim izlencelerinde “Ormanlık İşletme Ekonomisi” vb derslerdeki “orman değerlerinin hesaplanması” vb konulara neden yer verildiğini anlayamıyorum doğrusu. Yine de ben “OGM'yi öldür ama hakkını yeme” anlayışında bir yurttaş olarak söylemeliyim ki, OGM “orman rantı” olanaklarının devredilmesine yönelik bu yönetmelikleri düzenlerken eklerinde “farklılık rantını”* –“diferansiyel rantını”- alma çabasına da girmiştir. Daha açık bir söyleyişle OGM vereceği izinler için alacağı “arazi bedeli” ile “izin bedelinin” hesaplanması sırasında;

- ✓ Ek 1'de “izin türü” -izin verilen etkinliğin konusu-
- ✓ Ek 2'de “orman amenajman planına göre ormanın durumu” için “ekolojik denge” ile
- ✓ Ek 3'te de altı öbekte topladığı iller

için belirlediği “katsayıların” çarpan olarak alınmasını gerekli görmüştür (Ek 3)**. Ne yazık ki bu çarpanların belirlenmesinde hangi değişkenlerin göz önünde bulundurulduğu, nasıl bir hesaplama tekniğinden yararlandığı konusunda bir bilgiye ulaşamadım***.

* “Farklılık rantı”, arazinin doğal verimgücü ile konumundan kaynaklanan rant.

**Kenan Ok ile Gülay Kaya, OGM'nin Ormanlık Araştırma Dergisi'nde yayımlanan “Orman Kanunu'nun 16'ncı maddesi uygulamalarında alınan bedellerin hesaplanma yaklaşımının değer belirleme yöntemleriyle karşılaştırmalı irdelenmesi”, başlıklı incelemesinde şu değerlendirme bu bağlamda da önemli:

Ağaçlandırma bedeli hesabı incelendiğinde, hesaplama işleminin tamamen asgari ücret komisyon kararına endekslendiği, izin sahasının yapısı ile ağaçlandırma maliyetlerinin ilişkisinin dışlandığı görülmektedir. Sahaya özgü, eğim, toprak tipi, ağaç türü, toprak işleme ve ıslah ihtiyacı vb. maliyet kalemleri ile ağaçlandırma birim fiyatları dikkate alınarak bir ağaçlandırma maliyet hesaplanması en gerçekçidir. Bu nedenle, yıllardır projeli ağaçlandırma işleri yapan ve bugün de ağaçlandırma uygulama projelerinden sorumlu bir kurum olan OGM'nin bedel tespitini, sahaya özgü ağaçlandırma bedeli hesabı yapmak yerine, asgari ücret gibi, tamamen sektör dışı ve politik etkilerin altında alınan bir değışkene bağlaması eksiklidir.” (Kaynak: Ormanlık Araştırma Dergisi, 4:1, Ankara 2017, Sayfa 55.)

*** Bir incelemeye göre;

“Türkiye'de maden işletmelerinin maden ömrü boyunca vereceği tüm orman bedelleri toplamı proje toplam yatırım tutarının (tüm grup madenler için) ortalama %38,32'sini oluşturmaktadır. Bu boyutta bedellerin maden işletmelerinden istenmesi, Türkiye'de maden şirketlerinin iflas etmesine yol açarak madencilik ekonomik açıdan yapılamaz hale getirebilir.” (Kaynak: Taşkın D. Yıldız; “Maden İşletme Ömrü Boyunca Ödenen Tüm Orman Bedellerinin Yatırım Tutarına İndirgenmesi”, Madencilik Türkiye Dergisi 1 Mart 2021; Sayfa 110). Sayın Yıldız, bu değerlendirmeyi yaparken, ne madencilik etkinlikleri sırasında orman ekosistemlerinin gördüğü zararların “maliyetini” ne de bu etkinliklerin izin sahibine getirilerini göz önünde bulunduruyor.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

Bu arada, OGM'nin satacağı ürünlerin “*maliyet bedellerini*” hesaplarken dikkate aldığı “*tarife bedellerinin*” de “orman rantı” olanaklarının bir bileşeni olarak değerlendirilmesi gerekiyor bence: 6831 sayılı yasanın 29. Maddesi uyarınca

“Devlet ormanlarından elde edilecek orman mahsullerinin tarife bedelleri, **mıntıklar itibariyle** ve piyasa icaplarına göre Orman Umum Müdürlüğü tarafından tanzim ve Ziraat Vekaletince tasdik olunur.”

“*Tarife bedelleri*”, Oduna Dayalı Orman Ürünlerinin Satış Usul ve Esasları'nın (2015) “1.3”. maddesine göre satılacak odunsu orman ürününün bir biriminin ağaçlar orman ekosisteminde henüz dikili durumdayken (!) OGM tarafından belirleniyor; ilgili bakanın onayıyla da uygulanıyor. Ne var ki OGM “*tarife bedellerini*” nedense yasanın zorunlu kıldığı gibi “mıntıklar itibariyle” değil; ülke genelinde geçerli olacak biçimde odunsu ürün çeşitlerine göre belirliyor.* İyî ama nerede kaldı 6831 sayılı yasanın 29. Maddesinin gerekleri? Aklıma takıldı: Bu açıkça görev savsaklama suçu sayılmaz mı?

• Bu çizelge ne anlama geliyor?

Bence çok açık:

- ✓ “Devlet ormanı” sayılan yerlerdeki başta, arazi olmak üzere tüm rant olanaklarının daha çok gerçek ve tüzel kişilere devredilmesinin hukuksal dayanaklarının ne denli çeşitli ve büyük olduğu;
- ✓ bu dayanaklarla “devlet ormanı” sayılan yerlerin nasıl yol geçen hanına dönüştürüldüğü

anlamına geliyor; bu “handa kalacaklara” sunulacak “menüde” bakın neler neler var:

Çizelge 3: “Orman Rantı” Olanaklarının Devredilmesine Dayanak Olan Yasal Düzenlemeler ve Kapsamları

Yasalar	Maddeler	“Orman Rantını” Olanaklarının Devredilebileceği Etkinlikler
6831 Sayılı Orman Kanunu	16 Yürürlükteki Değişiklikler: 26 Mayıs 2004 10 Haziran 2010	1) Maden aranması
		2) Maden işletilmesi
		3) Madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesisleri
	17 Yürürlükteki Değişiklikler: 17 Haziran 2004 25 Haziran 2010 19 Nisan 2012 15 Ağustos 2017 (1 Şubat 2018) 18 Temmuz 2021	4) Savunma
		5) Ulaşım
		6) Enerji
		7) Haberleşme
		8) Su
		9) Atık su
		10) Petrol
		11) Doğalgaz
		12) Hava ayırıştırma
		13) Altyapı
		14) Katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesisleri
		15) Baraj
		16) Gölet
		17) Sokak hayvanları bakımevi
	18) Mezarlıkların	
	19) Devlete ait sağlık tesisleri (Yap-işlet-devretli)	
	20) Devlete ait eğitim tesisleri (Yap-işlet-devretli)	
	21) Devlete ait adli hizmet	
	22) Devlete ait spor tesisleri	
	23) Devlete ait ceza infaz kurumları	
	18 Yürürlükteki Değişiklikler:	24) Arkeolojik kazı ve restorasyon yapılması
		25) Arkeolojik kazı ve restorasyon alanlarının kullanımı
		26) Tarihi eserlerin restorasyonu ve korunması için gerekli tesisler
		27) Odun kömürü ocağı

* Örneğin, 2021 yılı “*Tarife bedelleri*” satılacak tomruk, tel direği, maden direği, sanayi odunu ile kağıtlık odun için 2,1 TL/m³; lif - yonga ve talaş odunu, sırk, çubuk, yakacak odun için 1,27 TL/ster, kök odunu 2 TL/Ton, yanı sıra, kesilecek ağaçların dikili durumdayken satılması durumundaysa 1,39 TL/m³ olarak belirlenmiştir. (Kaynak: OGM'nin 1 Ocak 2021 tarihli, 229/62 sayılı Tebliği.)

19 Nisan 2018 Ek Tümcce: 20 Kasım 2020	28) Terebentin ocağı	
	29) Katran ocağı	
	30) Sakız ocağı	
	31) Göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesisler	
	32) Yeraltında depolama alanı	
	33) Bozuk orman alanlarında orman bitkisi fidanlıklar	
	34) Mantar ve tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği	
	35) Odun dışı orman ürünlerin mamul ya da yarı mamul olarak işlenmesi	
	57 Yürürlükteki Değişiklik: 5 Haziran 1986	36) Yangın ve çeşitli sebeplerle meydana gelmiş açıklıklarda, verimsiz, vasıfları bozulmuş ve amenajman planlarında toprak muhafaza karakteri taşımadığı halde muhafazaya ayrılmış orman alanları... gerçek ve tüzel kişiler tarafından ... ağaçlandırma yapılması (çoğunlukla meyve ağaç ve ağaççığı türleri)
	115 Yürürlükteki Değişiklik: 23 Eylül 1986	37) Kamu yararına yapılacak her türlü yapı ve tesisler.
Ek Madde 8 Yürürlükteki Değişiklikler: 5 Kasım 2003 17 Haziran 2004	38) Bu Kanun ile 9.8.1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanununa tâbi alanlar üzerinde bulunan yapı ve tesisler	
Ek Madde 9 Yürürlükteki Değişiklikler: 31 Temmuz 2008 25 Haziran 2010 19 Nisan 2012 26 Şubat 2014	39) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce yapılacak spor tesisleri ve Savunma Sanayii Başkanlığınca yapılacak savunma maksatlı tesisler ile bunların müstemilatı	
	40) Gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ya da vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları hariç olmak üzere; yükseköğretim kurumlarına eğitim ve araştırma maksatlı tesisler	
	41) İzin verilen bu alan içinde izin sahibi yükseköğretim kurumuna veya Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne yurt yapılması	
	42) İzin verilen alanda yapılacak yol ve açık olarak düzenlenen; otopark, garaj, havuz, spor alanları ve benzeri tesisler ile enerji nakil hattı, su isale hattı, haberleşme, doğalgaz hattı, kanalizasyon gibi her türlü alt-yapı tesisleri	
	43) Erişme kontrolü uygulanan karayollarındaki ulaştırma yapıları ve müstemilatı olan hizmet tesisleri ile bakım işletme tesisleri	
	44) Demiryolu, otoyol, Devlet ve il yolları ile su isale hatlarının yapımında zorunlu olarak ortaya çıkan kazı fazlası malzemenin depolanması	
Ek Madde 12 Yürürlükteki Değişiklik: 13 Şubat 2011	45) Bozuk veya verimsiz orman alanları; ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve rehabilitasyon çalışmaları	
Ek Madde 13 Yürürlükteki Değişiklik: 16 Mayıs 2012	46) Şehrin içindeki ve yakın çevresindeki ormanlık alanların afetler öncesinde piknik alanı, mesire yeri ve afet sonrasında geçici barınma yeri	
Ek Madde 14 Yürürlükteki Değişiklik: 10 Eylül 2014	47) Orman veya orman rejimine tabi alanların; mesire yeri, şehir ormanı, millî park, tabiat parkı, tabiat anıtı, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ve avlak olarak ayrılan kısımlarında, orman koruma ve yangınla mücadele için yapılacak yapı ve tesisler ile idarenin ve ziyaretçilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak olan taban alanı 250 metrekareyi ve kat adedi bir bodrum kat ve çatı arası hariç ikiyi geçmeyen yapılar	
Geçici Madde 8 Yürürlükteki Değişiklik: 25 Haziran 2010	48) 17. maddesi hükümlerine göre 8/11/2003 tarihinden önce verilen turizm ve diğer izinlerin kesin izin hakları devam eden saha içinde kalan tesislerde tadilat, kapasite, tür ve sınıf değişikliği,	
Geçici Madde 10 Yürürlükteki Değişiklik: 20 Ağustos 2016	49) Devlet ormanlarında Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından erişme kontrolü uygulanan karayollarında yapılan... karayolunun müstemilatı	

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine "Sessiz" Tartışmalar...

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (1982)	8 Yürürlükteki Değişiklikler: 24 Temmuz 2003 7 Mayıs 2008 25 Mart 2020 18 Temmuz 2021	50) Sağlık turizmine yönelik fizik tedavi tesisi veya rehabilitasyon merkezi tesislerini kapsayan konaklamalı tesisler
		51) Termal turizmi tesisleri
		52) Kış turizmi kapsamında uygun yapı ve tesisler
		53) Eko-turizm kapsamında yer alan yayla turizmi, kırsal turizm ve benzeri turizm türlerine yönelik tesisler
		54) Golf turizmine yönelik ... uluslararası standartlara uygun tesisler
		55) Kıyıların coğrafi ve fiziksel yapısı nedeniyle kumsallardan, doğal manzaradan, çevresel zenginlikten, biyolojik çeşitlilikten yararlanma bakımından alt yapı ve üst yapı tesisi,
		56) Kurvaziyer ve yat gibi deniz turizmi tesisleri
		57) Uluslararası yarışmaların yapılabileceği turizm amaçlı spor tesisleri
2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu (1982)	7	58) Milli park veya tabiat parklarında, planlarına uygun olması şartıyla, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak her türlü plan, proje ve yatırımlar
	8	59) Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dahilinde turistik amaçlı bina ve tesisler

Ancak bunların dışında, bence, 6831 sayılı yasanın;

✓ 2. Maddesi uyarınca;

"Orman sayılan yerlerden:

- A) Öncelikle orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi maksadıyla, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler ile halen orman rejimi içinde bulunan funda ve makilerle örtülü yerlerden tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler" ile
- B) 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları"nın

orman sınırları dışına çıkartılıp satılmasının yanı sıra

✓ 31 ile 32. Maddeleri uyarınca

"Mülki hudutları içinde verimli (ve verimsiz) Devlet ormanı bulunan köylerde"

yaşayanlara";

✓ 33. Maddesi uyarınca;

"Hariçten gelecek ve Hükümetçe iskana tabi tutulacak göçmenlerle, Hükümetçe memleket içinde bir yerden diğer bir yere nakledilecek ve topluca köy kuracak veya köylerde yerleştirilecek olanlara ve köy hudutları içinde yapılacak düzenleme ve toplulaştırmaya tabi tutulacaklara, yer sarsıntısı, yangın, heyelan, sel ve çığ yüzünden felakete uğrayan köylerde bu yüzden zarar gören muhtaç..."

köylülere;

✓ 34. madde uyarınca da

"... sınırları içinde Devlet ormanı bulunan köy ve kasabalarda o yer nüfusuna kayıtlı olarak ikamet eden gerçek kişilerin veya sınırları içinde Devlet ormanı bulunan köy ve kasabaların her birinde hane adedinin çoğunluğu tarafından kurulan

orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine

yönelik düşük bedelli orman ürünü satışları yapılmasının, yanı sıra, bedelsiz verilmesinin de "orman rantı" olanaklarının devredilmesi kapsamında değerlendirilmesi gerekiyor. Ek olarak;

✓ 6831 sayılı yasanın 17. Maddesinin 2012 yılında değiştirilen birinci fıkrası uyarınca,

, Devlet ormanlarında 31/12/2011 tarihinden önce toplu yerleşimin bulunduğu; yaylak ve otlak olarak kullanılan alanlar içindeki yerler ile yılın belirli dönemlerinde geleneksel yaylacılık maksadıyla yerleşim yeri olarak kullanılan alanlar kullanım bütünlüğü de dikkate alınarak Orman Genel Müdürlüğüne tespit edilir. Tespit edilen bu alanlardan uygun görülenler Cumhurbaşkanı kararı ile yayla alanı olarak ilan edilir. İlan edilen yayla alanlarında 31/12/2011 tarihinden evvel yapılmış, hakkında müsadere kararı

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

bulunanlar da dâhil her türlü bina ve tesisler mevcut haliyle vaziyet planında gösterilerek Orman Genel Müdürlüğüne sabit kıymetlerine alınır. Yayla alanlarında bulunan bina ve tesisler orman idaresi tarafından işletilir, işlettirilebilir veya kiraya verilebilir.”

6831 sayılı yasaya 2018 yılında getirilen Ek Madde 16'daki

“Orman ve Su İşleri Bakanlığınca, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan alanlardan, sınırları Cumhurbaşkanınca belirlenen alanlar, Cumhurbaşkanınca belirlenecek usul ve esaslara göre Orman Genel Müdürlüğünce orman sınırları dışına çıkartılarak tapuda Hazine adına tescil edilir.”

kurallarını anımsatayım. Bunlar da göz önünde bulundurulduğunda OGM'nin tekel konumu nedeniyle sahip olduğu “orman rantı” olanaklarını devretmekte oldukça “cömert” olduğu söylenebilir (😞 ya da 😊 ; bilemedim).

Ne demiş atalarımız; “devlet malı deniz...” 😞 Önceki ilgili bakanlardan Veysel Eroğlu da atalarımızın sözlerine çok sadık (!) açık yürekli bir kişiydi (!); daha nasıl söylesin:

“Kredi veriyoruz, yer veriyoruz. Bal için ormanlar emrinizde; fidan ve süs bitkileri için ormanlar emrinizde; tıbbi ve aromatik bitkileri için emrinizde; doğa ve yayla turizmi için ormanlar emrinizde; serbest turizm ve ticaret için denizler ve ormanlar emrinizde.”

Veysel Eroğlu, Orman ve Su İşleri Bakanı, 30 Nisan 2015, Milliyet

Veysel Eroğlu “koskocaman” bir bakan; doğaldı ki “anlı şanlı” (!) sermayeciler ile OGM'nin “kraldan çok kralcı” yöneticileri onun çağrısına değil de benim gibilerinin “aman yapmayın etmeyin” çağrısına mı kulak asacak 😊 İşte yalnızca 2012-2020 dönemindeki sonuç:

Çizelge 3: “Batan Geminin Malları”:
“Devlet Ormanı” Sayılan Yerlerde 2012-2020 Döneminde Verilen İzinler*

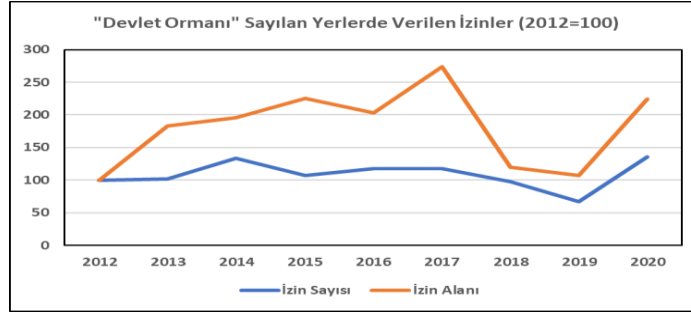
İzin türü	İzinler		%		İzin türü	İzinler		%	
	Sayı	Hektar	Sayı	Hektar		Sayı	Hektar	Sayı	Hektar
16. Madde İzinleri					17/3. Madde İzinleri (Devam)				
Maden arama	1 617	2 026	3.2	0.6	Ulaşım	5 689	48 657	11.4	14.2
Maden açık işletme	8 377	44 245	16.7	12.9	Haberleşme	2 510	1 886	5	0.6
Maden kapalı işletme	257	199	0.5	0.1	İletim Panosu	134	172	0.3	0.1
Maden tesis	1 352	2 054	2.7	0.6	Su	5 535	8 181	11	2.4
Maden altyapı tesis	9 412	26 451	18.8	7.7	Atık su	310	309	0.6	0.1
Hammadde üretim	1 572	10 042	3.1	2.9	Altyapı	226	475	0.5	0.1
Toprak Dolgu	131	2 021	0.3	0.6	Katı atık bertaraf vb	145	1 938	0.3	0.6
Ara Toplam	22 718	87 038	45.3	25.4	Sokak hayvanları bakımevi	77	557	0.2	0.2
17/3. Madde İzinleri					Mezarlık	407	1 580	0.8	0.5
Rüzgar ölçüm direği	499	402	1	0.1	Sağlık tesisi	61	520	0.1	0.2
Hidroelektrik santrali	664	10 697	1.3	3.1	Eğitim tesisi	228	1 362	0.5	0.4
Rüzgar enerji santrali	480	7 584	1	2.2	Spor tesisi	108	425	0.2	0.1
Termik santrali	18	585	0	0.2	Tahsis (Kültür ve Turizm Bakanlığı)	33	2 471	0.1	0.7
Nükleer enerji santrali	5	984	0	0.3	Turistik tesis	15	32	0	0
Enerji iletim hatları	6 639	69 492	13.2	20.3	Üniversite yeri	40	1 024	0.1	0.3
Petrol arama-	36	393	0.1	0.1	Diğer İzinler	1 140	6 758	2.3	2
Petrol işletme	22	63	0	0	Ara Toplam	27 405	255 007	54.7	74.6
Petrol tesis	1	2	0	0	18. Madde İzinleri				
Petrol altyapı tesis	11	53	0	0	Balık üretme tesisi	116	88	0.2	0
Petrol boru hattı	20	58	0	0	Define arama	17	2	0	0
Doğalgaz	261	1 757	0.5	0.5	Arkeolojik kazı	29	606	0.1	0.2
Baraj	226	17 197	0.5	5	Restorasyon	8	33	0	0
Gölet	1 449	17 029	2.9	5	Fabrika ve hızar şeridi	913	1	1.8	0
Savunma	416	52 365	0.8	15.3	Ara Toplam	1 540	800	3.1	0.2
					GENEL TOPLAM	50 123	342 045	100	100

Kaynak: OGM'nin “Ormancılık İstatistikleri 2020 (8).rar\Ormancılık İstatistikleri 2020\11 Orman izinleri_2020, (Erişim 20 Aralık 2021) başlıklı veri tabanından yararlanarak oluşturuldu.

* Aynı dönemde gerçek ve tüzel kişilere “devlet ormanı” sayılan 29 bin hektarda da “özel ağaçlandırma” altında, çoğunluğu meyveli ağaç ve ağaççık türleriyle olmak üzere ağaçlandırma yapma izni verildiğini belirtiyim.

İşte "gidişat" böyle:

Çizelge 4 ya da Çizge 1'i değerlendirirken 2012-2020 döneminde "devlet ormanı" sayılan yerlerin 342 bin hektarında izin verilirken, örneğin **yılda ortalama**

- ✓ 3400 orman yangınının çıktığını ve 9400 hektar orman ekosisteminin çeşitli düzeylerde zarar gördüğünü,
- ✓ 39,4 bin hektarda ağaçlandırma yapılabildiğini,
- ✓ 2000-2011 döneminde yılda 9,5 milyon m³ olan "endüstriyel odun" hasadının yılda ortalama 18,1 milyon m³'e, düzenli bir artışla 2020 yılında da 24,8 milyon m³'e çıktığını,
- ✓ 6831 sayılı yasanın 2. Maddesinin "B" bendi uyarınca 24,9 bin hektarın "orman niteliğini yitirmiş" gerekçesiyle hukuksal olarak "orman" sayılmadığını

gözden kaçırmazsınız sanırım. Bu nokta hoşgörünüzü dileyerek bir anımsatma daha yapayım: "Akademisyen" meslektaşlarım sürekli olarak belirtiyor: Orman yangınları bir yerin ne hukuksal ne de ekolojik olarak "orman" niteliğini kaldırmaz. Buralarda ya ağaçlandırılma yoluyla ya da doğal olarak yeniden orman ekosistemi oluşabilir. Ancak özellikle madencilik etkinlikleri için verilen izinler sonrasında gerekenler gerektiği gibi yapılmadığında ise oralarda yeniden orman ekosisteminin oluşması, dahası, oluşturulması, en iyimser söylemlerle rastlantısalıdır. Kaldı ki, bakın Sayıştay'ın Orman Genel Müdürlüğü 2020 Yılı Denetim Raporu'nda yıllardır ne söyleniyor:

"... 152 maden izin sahasından 46'sında "idare izni olmayan yapılar" olduğu; 30'unda "izin amacı dışında kullanımlar" olduğu ve 76'sında ise "hem idare izni olmayan yapı" hem de "izin amacı dışında kullanımlar" olduğu anlaşılmış olup; bunların tespit, takip ve kontrolü bakımından etkin bir denetim yürütülmediği tespit edilmiştir" (Sayfa 23);

"...maden sahalarının denetimlerinde izinleri devam etmekle birlikte mevcut maden rezervinin tamamının alınması nedeniyle işletilemeyen veya işletme izni bitip yeni izin talebi sonuçlanmamış olan alanlar ile işletme faaliyetine devam eden ancak rezervi alınmış ve boşaltılmış izin dahilindeki kısmi alanların rehabiliteye elverişli olmasına rağmen rehabilitasyon projesine uygun herhangi bir rehabilite çalışmasının yapılmadığı, çalışmaların genellikle iznin son yılında veya ek süre içerisinde yapılmaya başlandığı görülmüştür. Bazı maden sahalarında işletmecinin fiili olarak sahadaki tüm rezervi aldığı ve şantiyesini kapattığından genellikle rehabilite çalışmalarını sahiplenmediği, çalışmanın uzun süreye yayıldığı veya hukuksal problemlere neden olduğu da tespit edilmiştir" (Sayfa 26)

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün OGM'ye yazdığı 29 Temmuz 2021 tarihli yazıda yer verilen saptamayı ise olduğu gibi aktarıyorum:

"Ancak geçmiş süreçlerde yapılan incelemeler neticesinde orman arazilerinde sahada gerekli emniyet tedbiri alınmaması ve çevre ile uyum planı çerçevesinde gerekli çalışmalar yapılmamasına rağmen ilgili Orman Müdürlükleri tarafından sahaların teslim alındığı tespit edilmiştir."

Oysa ülkemizde bir de en son 2010 yılında yürürlüğe konmuş Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği var. Var ama madenciler bile şöyle bir değerlendirme yapabiliyor*:

"Bilindiği gibi madencilik faaliyetleri tamamlanan açık işletme ve diğer izin sahaları, bu faaliyetin ardından ağaçlandırmaya hazır hale getirilerek terk edilmekte ve Orman İdaresine geri teslim edilmekte-

* Anonim, Orman İzinlerinde Madencilik Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri, Türkiye Madenciler Derneği, Haziran 2019, Sayfa 29.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

dir. Buna karşılık izin sahibinden, izin başlangıç tarihinde, Orman İdaresince ağaçlandırma bedeli tahsil edilen bu sahalar, uzun yıllar ağaçlandırma faaliyetlerine konu edilmemekte ve daha bilimsel bir tabir ile doğal süksesyon sürecine bırakılarak ilgili literatürde tanımlandığı şekilde doğal gençleştirme yoluyla geri kazanılmaya çalışılmaktadır. Elbette ki izah edilen bu durumda çok uzun yıllar orman örtüsünden mahrum kalan bu sahalar deformasyona uğramakta ve izin sahibince önemli tutarlar harcanarak ağaçlandırmaya hazır hale getirilen alanlar yeniden yüksek maliyetlerle arazi hazırlığı gerektirir hale gelmekte bu da kaynakların israfına neden olmaktadır.”

Gelin de bu alanı “rehabilite” edin bakalım!
(Fotograf İbrahim Elman, Kazdağları)

“Kazdağları’nda binlerce ağacın kesilmesine neden olan maden projesinin işletme ruhsatının 2 yıl önce sona ermesine rağmen alan hâlâ rehabilite edilmedi.”
(Kaynak: <https://www.gercekgundem.com/cevre/306112/350-bin-agac-kesilen-kazdaglarinda-rehabilitasyon-talebi-olu-topragin-uzerinde-fidan-tutturamazsiniz>; 14 Ekim 2021; Erişim 20 Aralık 2021))

Benim ayrıca bir şeyler söylemem gerekiyor mu?

• “Kurbağayı ürküttüğüne değiyor mu”?

Çizelge 3’ten de anımsayacaksınız: OGM’nin yalnızca 2012-2020 döneminde “devlet ormanı” sayılan tam 342 bin hektarın “orman rantı” olanaklarını izin yoluyla devretmesinin getirisinden söz ediyoruz... Bana kalırsa değmiyor, dahası, OGM’nin devlet ormanı” sayılan yerlerin ormancılık dışı amaçlarla kullanılmasına izin vermesi “astarı yüzenden pahalı” oluyor ! Çizelge 4’de OGM’nin gelir kaynaklarının 2012-2020 dönemindeki yıllık ortalama oransal dağılımını görüyorsunuz:

Çizelge 4: OGM’nin Gelir Kaynakları ve Oransal Dağılımı

Gelir Kaynakları	%
Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu (1)	24.5
Döner Sermaye Gelirleri Toplamı (2)	28.3
Orman Ürünleri Satış	26.5
Fidan Satış	0.3
Odun Dışı Ürün Satış	0.2
Öteki	1.2
Öz Gelirler Toplamı (3)	12.8
İzin Gelirleri	8.4
Madenlerde Devlet Hakkı	0.3
OR-KÖY Destekleme Fonu	1.0
Ağaçlandırma Fonu	1.8
Öteki Öz Gelirler	1.3
Öz Gelirler Toplamı (3)	12.8
Hazine Yardımı (4)	12.2
Teşebbüs ve Mülkiyet (5)	22.2
GENEL TOPLAM (1+2+3+4+5)	100.0

OGM’nin 2020 yılında toplam gelirinin 18,8 milyar TL olmasına karşılık, “devlet ormanı” sayılan 50,1 bin hektar yerin ormancılık dışı kullanım izin karşılığı olarak - “izin gelirleri”- yalnızca 1,9 milyar TL sağladığı göz önünde bulundurulursa, deyim yerindeyse “batan geminin malları bunlar” deyimini anımsamamak olası değil.

Lütfen siz söyleyin şimdi; “devlet ormanlarından” ormancılık dışı amaçlarla yararlanılmasını olanaklı kılan hukuksal düzenlemeler “kurbağayı ürkütmeye” değiyor mu”

Peki, tüm bunları bıktırıcısına neden anlattım?

Bilmiyorum; kötü bir alışkanlıktan olsa gerek 😊 Şaka bir yana;

- ✓ yurttaşlarımızın içinde bulunduğumuz günlerin çeşitli sıkıntılarından, çirkinliklerinden nasıl bunaldığını;
- ✓ siyasal iktidarın, dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşlardaki sorumluların yapılan en yapıcı önerileri bile çoğunlukla dikkate almadığını;
- ✓ "aydınlarımızın" çoğunun bitmez tükenmez tartışmalarda öne geçmeye çabalamaktan kendilerinden başka hiçbir şeyi göremediğini

vb olumsuzlukları ben de gözlemliyorum, üzülüyorum, daha çok da kaygı duyuyorum kuşkusuz. Ama tüm olumsuzluklara karşı Nazım'ın ünlü "Hapiste yatacak olana bazı öğütler" başlıklı şiirinin

"...

*kararmasın yeter ki
sol memenin altındaki cevahir..."*

dizelerini baş tacı etmişçesine gereğini yapma çabasındaki dostların henüz tümüyle tükenmediğini görüyorum, seviniyorum; çok azlar ama çokook yürekli. İyi ki varlar...

***

Bu "...Sessiz Tartışmalar"da da, çoğunlukla yineleme pahasına, dolayısıyla bıktırıcısına;

- ✓ "devlet ormanı" sayılan yerlerden ormancılık dışı amaçlarla yararlandırma düzeninin nasıl işletildiğinden,
- ✓ ülkemizde "orman" sayılan yerler ile bu yerlerdeki tüm ekosistemlerin başına gelen insan kaynaklı çoğu olumsuzluğun temelde hukuksal düzenlemelerle kotarılmasından,
- ✓ Orman Genel Müdürlüğü'nün "genişletilmiş kamu yararına" kullanılması gereken "orman rantı" olanaklarını çeşitli yollarla gerçek ve tüzel kişilere devretme çabalarından,
- ✓ ormancılığımızdaki keyfi –"kayırmalı"- uygulamalara dayanak olan hukuksal düzenlemelerden,
- ✓ "devlet ormanı" sayılan yerlerin -bir kez daha vurguluyorum; orman ekosistemlerinin değil !- yönetimindeki plansızlıktan,
- ✓ 2000'li yıllarda daha da yoğunlaşıp yaygınlaşan arazi temelli sermaye birikim süreçlerinden,
- ✓ sınıflı toplumlarda ne devletin ne de hukuksal düzenlemelerin yansız – "objektif"- olabileceğinden;
- ✓ her türlü ekonomik, toplumsal, kültürel ve hukuksal değişme ve gelişmenin bütünden soyutlanarak tartışılmasının çoğu durumda "havanda su dövmekten" öteye geçemeyeceğinden,
- ✓ özellikle son yıllarda yaygınlaşan – bilerek ya da bilmeden "yaygınlaştırılan"- "ranta açmak" vb içi bomboş söylemlerle yakınmaların "abesle iştigal" etmek -boş işlerle uğraşmak-, "işin kolayına kaçmak" olduğundan,
- ✓ vb...

söz ettim. "Gidişata" bakınca daha çokook söz edeceğim; doğaldır ki ömrüm ve sağlığım elverdikçe. Şimdi kalkıp da;

"- Ne yani, bu olumsuzluklar yaşanıyor ve bundan sonra da yaşanabilecek gerekçesiyle, "batsın bu dünya !" deyip, sözgelimi kızıp köpürsek de TV dizilerine, Fatih Terimli Galasaray'a mı sarılacağız?"

demezsiniz umarım. Ben böyle bir şey söylemedim kuşkusuz: Aksine maliyeti ne olursa olsun kolayına kaçmadan üretmek ve üretilenleri tartışmaktan ne bıacak ne de yılacağız. Sürekli olarak, söylüyorum: orman ekosistemleri geniş anlamda kamusal varlıklarımızdır çünkü ! Üstelik tümüne yakın kısmı devlet mülkiyetindedir, yanı sıra, ülkemizdeki tüm orman ekosistemlerinin gözetimi devletin sorumluluğundadır. Ne deniyordu Anayasanın 56. Maddesinde;

"Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."

Haydi öyleyse; "havanda su dövmeyi", doğa ve orman popülizmini bir yana bırakıp gerektiğince bilgi lenmeyi, tartışmayı ekonomi politik temelde de sürdürelim !

EKLER

Ek 1:

Ayrıntılı bilgi için şu kaynaklardan yararlanabilirsiniz:

- ✓ Anayasa Mahkemesi Kararı Esas Sayısı: 2000/75, Karar Sayısı: 2002/200.
- ✓ Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 2004/67 Karar Sayısı: 2007/83.
- ✓ Anayasa Mahkemesi Kararı Esas Sayısı: 2008/34, Karar Sayısı: 2008/153.
- ✓ Danıştay 6. Dairesi Kararı (15.5.2001) Esas Sayısı: 1999/3929, Karar Sayısı: 2009/2617.
- ✓ İlhan Tekeli; "Mülkiyet Kurumu, Kamu Yararı Kavramı ve İmar Planları Üzerine", *Planlama*, TMMOP Şehir Planlamacıları Odası, Sayı:1988-2 Ankara.
- ✓ Uçkun Geray; "Kamu Yararı ve Ormancılıkta Durum", Orman Mühendisliği Dergisi, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Yıl 34, Sayı 2, 1999 Ankara.
- ✓ Ahmet Tolunay ile Mehmet Korkmaz; "Ormancılıkta Kamu Yararı ve Üstün Kamu Yararı Üzerine Analizler", Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 8 Sayı 1, 2004 Isparta.
- ✓ Gökçe Gençay, "Ormancılıkta Kamu Yararı", İstanbul Üniversite Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 60 Sayı 1, 2010 İstanbul.

Ek 2:

Ayrıntılı bilgi edinmek için aşağıdaki yayınlardan yararlanabilirsiniz:

- ✓ Fehim Fırat; Orman İşletme İktisadı, İÜ, Orman Fakültesi Yayın No:156, İstanbul 1971.
- ✓ Fehim Fırat ve Muharrem Miraboğlu; Orman Kıymetlerinin Takdirinde Kullanılan Formüller ve Uygulanmasına Ait Örnekler. İÜ, Orman Fakültesi Yayın No:226, İstanbul 1977.
- ✓ A.Uçkun Geray; Ormancılıkta Gerçek Tarife Bedeli ve Bunun İşletmenin Entansitesini Tayin Hususunda Bir Kriter Olarak Kullanılması Üzerine Araştırmalar. İÜ, Orman Fakültesi Yayın No: 255, İstanbul 1978.
- ✓ Sedat Ayanolu, Hukuksal Açından Orman Emlâki ve Orman Mülkiyetinin Temelleri, 1986; Yayımlanmamış Doktora Tezi, (<https://www.google.com/search?q=orman+emlak+sedat+ayanolu&client=avast>)
- ✓ Sultan Bekiroğlu, "Arazi ve Orman Değerinin Saptanması Konusunda Araştırmaları, (Ayvalık Örneği)", İÜ Orman Fakültesi Dergisi Seri A, 52(2), İstanbul 2002.
- ✓ Aynur Aydın Coşkun; "Orman Arazisinden Yararlanma Hakları Orman Kanunu ve Turizmi Teşvik Kanunu'na Yönelik Hukuksal Bir Analiz", II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi 19-21 Şubat 2009, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Isparta 2009, Sayfa 225-236.
- ✓ Kenan Ok ve Güven Kaya; "Orman Kanunu'nun 16'ncı maddesi uygulamalarında alınan bedellerin hesaplanma yaklaşımının değer belirleme yöntemleriyle karşılaştırmalı irdelenmesi", Ormancılık Araştırma Dergisi, 4:1, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara 2017.
- ✓ İsmet Daşdemir; Ormancılık İşletme Ekonomisi, Bartın Üniversitesi Yayın No 10, Orman Fakültesi Yayın No 6, Bartın 2018
- ✓ Mustafa Fehmi Türker, Ormancılık İşletme Ekonomisi, Ormancılık ve Tabiatı Koruma Vakfı Yayını, No 6, Trabzon 2020.

EK3:

OGM'nin 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 17. Maddesinin Üçüncü Fıkrası Uyarınca Verilecek İzinlerde "Orman Rantı" Olanaklarının Devredilmesi Karşılığında Alacağı Bedellerin Hesaplanmasında Kullanılmasını Gerekli Gördüğü Çarpanlar

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine "Sessiz" Tartışmalar...

İzin Türü	Katsayısı
Enerji iletim ve dağıtım hattı.	0,05
Yol, demiryolu, teleferik hattı, tünel, telefon iletim hattı, fiber optik kablo, savunma, güvenlik tesisleri, su isale hattı-kaptaj, su deposu, kanalizasyon, baraj, gölet, rezervuar alanı (hidroelektrik santrali rezervuar alanları da dâhil), yükseköğretim kurumlarının eğitim, araştırma ve öğrenci yurdu, mezarlık.	0,1
Hidroelektrik santrali, rüzgâr enerji santrali, jeotermal enerji santrali, biyokütle ve biyokütleden elde edilen enerji (gaz) santralleri, güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi, kazı fazlası malzeme alanı, ölçüm ve gözlem istasyonu, su arama, su kuyusu, jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama, atıksu tesisi, petrol ve doğalgaz boru hattı, petrol ve doğalgaz arama ve işletme izni.	0,5
Havaalanı, trafo binası, ölçüm istasyonu, R/L tesisi, yer altında yapılacak patlayıcı madde deposu, patlayıcı madde deposu emniyet alanı, depo olarak kullanılacak tünel, sokak hayvanları bakımevi.	0,7
Katı atık aktarma istasyonu, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesisleri, enerji santrallerine ait; su deşarj hattı, kömür konveyör hattı ve stok sahası.	1
Katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesisleri olarak verilen inşaat ve yıkıntı atığı tesisleri, şantiye tesisleri.	2
Liman geri hizmet alanı, hava ayırıştırma tesisi.	3
Termik santral, nükleer enerji santrali.	4
Radio- televizyon verici istasyonu ve antenleri, su dolun tesisi.	5
Elektronik haberleşme sistemlerine ait baz istasyonu, iletişim panosu.	15

Ek-2

Orman Amenajman Planlarına Göre Orman Durumu	Ekolojik Denge Katsayısı
Ağaçsız alanlar.	1
% 10 ve daha az kapalı ormanlar ve BMak rumuzlu alanlar.	1,1
%11-40 kapalı ormanlar ve Mak rumuzlu alanlar.	1,4
%41-70 kapalı ormanlar.	1,7
%71 ve üstü kapalı ormanlar, ağaçlandırma sahaları ve Maka3 rumuzlu alanlar.	2

Ek-3

İl Adı	Katsayısı
İstanbul.	3
İzmir, Kocaeli.	2,8
Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Mersin, Muğla, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Yalova.	2,4
Bartın, Bilecik, Bolu, Düzce, Edirne, Gaziantep, Giresun, Karabük, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Konya, Kütahya, Ordu, Rize, Zonguldak, Denizli, Eskişehir, Hatay, Manisa, Tekirdağ, Trabzon.	2
Adıyaman, Artvin, Afyonkarahisar, Amasya, Burdur, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Isparta, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kırşehir, Kilis, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Uşak, Yozgat.	1,6
Aksaray, Bayburt, Gümüşhane, Karaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Hakkâri, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli, Van.	1,2